FENNOMANI OCH SKANDINAVISM.

AF

Peder Särkilax.

(v. [illegible])

FÖRRA HÄFTET.

OM FINNLAND OCH DESS SEDNASTE UTVECKLING.

Under åren 1852—1855 till dato hafva på Undertecknads förlag utkommit följande Noviteter:

AGARDH, J. G., Naturkunnighetens Första Grunder. Tredje Upplagan. Med 54 i texten intryckta Figurer; h. 1 rd.

ANDERSSON, A. J., Algebra för Nybegynnare och till ledning vid Sjelfstudium (h. 1: 16.).

ANDERSSON, A. J., Läran om Logaritmer och Serier (h. 16 sk.).

ANDERSSON, N. J., Plantæ Scandinaviæ. Fasc. I:mus, Cyperaceæ, cum 8 Tab., 2: 16. — Fasc. II:dus Gramineæ, cum 12 Tab., 3: 24.

ANDERSSON, N. J., Skandinaviens växter, beskrifna och analytiskt afbildade. *Första Häftet:* Skandinaviens Cyperaceer, med 8 plancher (2: 16); *Andra Häftet:* Skandinaviens Gramineer, med 12 plancher (3: 24).

ANDERSSON, N. J., Vexternas Anatomi och Physiologi. I sammandrag, af *F. Unger*. Med 79 i texten intryckta Figurer; h. 1: 24.

ANDERSSON, N. J., Atlas öfver Skandinaviska Florans naturliga Familjer. Med 29 blad Beskrifningar och 29 pl. h. 2. 32.

BERGSTEDT, C. FR., Religion och Vetenskap. Tolf Föreläsningar om sammanhanget mellan den vetenskapliga Forskningen och den christna Uppenbarelsen. Med en Ethnographisk Språkcharta och 2 Plancher; h. 2 rd. 24 sk.

BORELIUS. Mennisk:s Naturlif i dess förh. till det andl. lifvet. h. 24 sk.

CARLING O., Trigonographen, ett instrument till bestämmande af ytors innehåll, jemte Tabeller till lättnad vid arealers uträknande; h. 32 sk.

DAHL, S. A., Läran om Logarithmer och deras användande vid Numeriska Beräkningar. h. 24 sk.

DAHL, S. A., Tabeller till lättnad vid qvadrering, qvadratsrotutdragning samt arealers uträknande, af *Olof Carling*. h. 24 sk.

EKENDAL, J. H., Svensk Rättstafningslära, i enlighet med Svenska Akademiens Stafsätt; h. 24 sk.

EKENDAL, J. H., Interpunktionslära, grundad på Satsläran. h. 4 sk.

ERDMANN, AXEL, Ledam. af Kongl. Vet. Akad., Lärobok i Mineralogien. Med 260 i Texten intryckta Träsnitt; h. 2: 24.

FRIES, ELIAS, Botaniska Utflygter, Delen I, Andra tillökta och förbättrade Uppl., h. 2 rd. 8 sk. — Andra Delen, h. 2 rd.

GIRARDIN, Om Gödseln, dess kemiska sammansättning, gödningskraft och behandlingssätt, utg. af *C. Linndén*. Med 10 i texten intryckta Träsnitt; h. 32 sk.

GRUBE, A. W., Charakterssildringar ur Historien och Sagan. Öfversättning af *Gustaf Thomée* Första delen: Tiden före Christus; h. 1: 16.

HARTMAN, C. J., Handbok i Skand. Flora, 6:te Uppl., utg. af *Carl Hartman*. h. 4 rd.

HECTOR, A., Färgare i Malmö, Praktisk Vägledning i Färgerikonsten. h. 24 sk.

HJORT, P., Tysk Grammatik, till bruk både i skolan och till fortsatt studium på egen hand. Efter 5:te Danska uppl. öfversatt och bearbetad af *Johannes Rohtlieb*, Kyrkoherde vid Tyska Församlingen i Stockholm, L. N. O. — Tredje Svenska Uppl. h. 1 rd.

HOLMBERG, J. J., Grunddragen af Svenska Folkundervisningens Historia; h. 32 sk.

KÄLLSTRÖM, W. E., Skogsförvaltare, Bihang till C. M. Lagerhamns Geometri för Folkskollärare-Seminarier och Folkskolor. h. 16 sk.

LIDBERG, W., Philos. Mag. Coll. Sch. i Linköping, Geometriens

FENNOMANI OCH SKANDINAVISM.

AF

Peder Särkilax.

(Qvanten, Emil von)

I.

FÖRRA HÄFTET.

OM FINNLAND OCH DESS SEDNASTE UTVECKLING.

STOCKHOLM,
ZACHARIAS HÆGGSTRÖM, 1855.

Bland de många fenomener, hvilka ofta blixtlikt uppenbara sig i vår tid och öppna nya sköna, nästan ändlösa utsigter åt en aflägsen framtid, är säkerligen ett icke det minsta: nämligen utplånandet, försvinnandet af nationalhat och politiska fördomar de olika folken och staterna imellan. Britters och Fransmäns, dessa båda stora, rivaliserande nationers, förbund i den strid, som nu påbörjats i vår verldsdel, bådas gemensamma skyndande till bistånd åt den Osmaniska nationen, denna hela kristenhetens titulerade arffiende, Österrikes, genom fördrag på fördrag, närmande till Frankrike, den Habsburgska dynastiens likaledes urgamla fiende, — dessa äro slående exempel på verkligheten deraf. Men, om detta milda, försonande fenomen nu derjemte uppenbarat sig vid den vilda branden af krigets tända fackla, vid kanonens dån och blixtarne ur rökmolnen, må ingen deröfver heller förvåna sig. Må man påminna sig, att menskligheten just är den sanna fenix, hvilken, efter det han utlefvat en viss period af sitt lif

och känner sig börja åldras i sin gamla form, sjelf tillreder sig flammande bål, hvarpå han stiger upp och låter sig förbrännas till aska, för att ögonblicket derpå åter svinga sig upp derur i en ny skönare skepnad och till ett nytt ungdomligare lif, hvaraf aningen och längtan efter hvilket just var det, som dref honom till hans elddop. Att vår tid är en dylik fenix, tro vi fullt och fast, — och det är vid det dubbelt flammande skenet af dessa båda antydda fenomener som vi nedskrifvit följande blad, och som vi uti en ny öfvertygelsens och förhoppningarnes mening här ställt vid sidan af hvarandra dessa tvänne begrepp: *fennomani* och *skandinavism*. Inan vi imellertid öfvergå till framställningen af vårt egentliga och särskildta ämne, villja vi först, och i största hast, kasta en blick på den allmänna karakteren och ställningen af de närmast för handen varande tidsförhållandena, samt på denna strid, som nu, i jättelik utsträckning, uppflammat ej blott vid Kaukasus' och Bosporens, utan äfven vid Östersjöns och Bottniska Vikens stränder.

Ställningen i Europa för närvarande kan delvis ej anses vara så olika den under det Trettioåriga Kriget. Äfven då var det en kejsare, den Romerskt katholska, som ville utbreda enformigheten af en enda religiös troslära, hvilken, om hon segrat, skulle haft till följd de mindre Tyska riksstaternas förintelse äfven i politiskt hänseende. Nu i nittonde århundradet är det den ortodoxa Grekiskt katholska kejsaren, som, i det han förebär ett religiöst motiv, hvilket tiden länge sedan lemnat bakom sig, söker utbreda enformigheten af en enda politisk troslära, hvilken, om hon segrade, otvifvelaktigt äfven skulle ha till följd de öfriga Europeiska staternas död och tillintetgörelse, ej blott i politiskt, utan äfven i sedligt hänseende. Båda gingo de till sitt företag med full reflexion och fullt medvetande af att begagna det uppgifna motivet blott som en täckmantel för en traditionel herrsklystnads princip, — hvilken princip dock ingalunda har sitt berättigande genom den särdeles lycka och tillfredsställelse bland menniskoslägtet, som han bereder. Likasom den ena det rodan gjort, så skall ock den andra

säkert äfven komma att misslyckas, emedan just en stigande frihet och mångfaldighet i utvecklingen, så väl hos individerna som staterna, är det grunddrag, som genomgår hela historien och i synnerhet med all reflexionens skärpa och fulla-medvetande karakteriserar vår tid.

Hvar, och på hvilkendera sidan, i den östra eller vestra hälften af Europa, denna den historiska utvecklingens normala gång egt rum, behöfva vi knappast nämna. Det är just den friska snabba fortgången af denna utveckling å ena sidan samt det dels skefva kringgåendet deraf, dels det totala stillaståendet och onaturliga hämmandet deraf å andra sidan, som framkallat inom den Europeiska samhällsverlden de tvänne motsatser, i hvilka vi ega att söka grunden till den närvarande våldsamma sammanstötningen. Det är östern, — den ena hälften af Europa, en enda kompakt massa, inneslutande flera heterogena elementer, hvilka äro sammankedjade genom ett skickligt machineri af yttre våld och konstlade invecklingar, men med ringa inre sammanhang och lifsströmning; — det är vestern, — den andra hälften af vår verldsdel, utbildad i otaliga smärre, sinsimellan oafhängiga delar, dock nära och innerligt förbundna genom den mest lifliga och frivilliga vexelverkan af de flesta deras så väl andliga som materiela interessen. Det är östern med en tillbakastående industri, ojemnt fördeladt välstånd, obetydligt utbredd bildning, ringa utvecklade samhällsförhållanden och i spetsen för det hela denna *ena*, *enda*, mot hvars despotiska villja alla de öfriga icke ega något berättigande; — det är vestern med en högt drifven industri, ett jemnare fördeladt välstånd, en allmännare utbredd bildning och, i följd deraf, ett af allt detta nödvändigvordet och motiveradt allmännare deltagande af samhällets särskilda medlemmar i omsorgen och vården af det hela, och der statsöfverhufvudet således väl är den ena, men ingalunda den enda, och det väl för och genom, men ingalunda emot, alla de andra. — Det är östern med en enda herrskande folkstam, mot hvilken de öfriga nationaliteterna i sig ej gälla såsom något berättigadt, en naturlig följd af den inre ställningen, inom hvilken äfvenledes blott en enda

var den berättigade —, och der de öfriga nationaliteterna, så många man kan hinna med, således underkufvas med yttre våld och förtryckas; men detta våldets och den råa egoismens system, som förnekar alla andra deras naturliga och sjelfständiga utveckling, återfaller med hela vedergällningens tyngd på den herrskande stammen sjelf, som, ett offer för sitt eget system, fortfarande qvarstadnar på sin råa och outvecklade ståndpunkt. — Det är vestern åter med sina statsbyggnader, öfver hufvud mer grundande sig på nationaliteterna, hvilka, inbördes sjelfständiga och respekterande hvarandra, ega så mycket större frihet att inom sig fritt och egendomligt utbilda och gestalta sig. I allt är det sålunda två stora motsatser, som vi se utbildade i Europa. Omöjligheten af ett långt qvarblifvande i ett dylikt sakernas tillstånd är lätt insedd. Nå väl! Denna sammandrabbning, som förr eller sednare måste ega rum, har nu, i en kolossal skala, inträffat under vår tid, och ett afgörande af den ena eller andra sidans öfvervigt och seger är väl det, som bör komma att framstå som ett naturligt resultat deraf. Också är det redan bra längese'n som den konservativa pressen i Europa, när han började medgifva omöjligheten att återgå till status quo, reserverande brukade tillägga: åtminstone i moralisk betydelse med afseende på Ryssland. Likasom Ryssland verkligen skulle drabbas utaf förlusten af något, som det aldrig egde! Ryssland, som aldrig för egen räkning bekymrat sig om några moraliska motiver, om icke då och då såsom tillfälliga hjelptrupper i intrigen, — som sätter hela sin storhet och ära endast i yttre materielt välde och magt, Ryssland skulle naturligtvis, lemnadt vid denna magt, aldrig uppge sina äregiriga planer, hvilka blott äro konsequenser af dess ställning. Omöjligheten att återgå till detta länge sedan förglömda status quo ville således i sjelfva verket redan från början säga detsamma som omöjligheten att lemna Ryssland vid den närvarande utsträckningen af dess gränser, hvarpå till största delen dess magt beror. Ty, när de förbundna vestmagternas regeringar en gång uttalat detta «omöjligt», så skedde det naturligtvis ej för att gifva en lektion i mo-

ralen, utan för att praktiskt sätta sin moral i verket. Flera olika förslag till en revision af Europas karta med hänsigt till nationaliteterna, detta enda sätt att bringa saken till ett verkligt slut, hafva äfven tid efter annan varit synliga, och hela omfånget af frågans verkliga natur, hvilken i början endast som en möjlighet framskymtade, är nu sålunda faktiskt kommet i dagen. Och likväl, likasom rädd för sin djerfhet, har man nu sednast åter inskränkt sig till en ny, moderat uttolkning af de bekanta fyra punkterna samt en mystisk fordran af effektiva garantier af Ryssland. Och, ehuru framför allt den uppkomna stridsfrågans egen natur, ehuru Vest-Europas ställning, sedan det satt så stora massor af hälfkrafter och opinioner i rörelse, knappast tillåter det att sålunda utan något verkligt resultat plötsligt åter hejda dessa; — ehuru kännedomen af Rysslands sätt att gå till väga, att i och för uppnåendet af ett föresatt mål, med begagnande af alla den diplomatiska listens vapen, söka draga ut på tiden och slå dunst i sina motståndares ögon, låter oss förmoda, att äfven nu blott ett dylikt konstgrepp är i fråga; ehuru således allt ännu berättigar oss att betvifla åstadkommandet af en fred för närvarande och på en dylik grundval, så villja vi likväl icke bestrida, att det ju ligger inom möjlighetens område för det diplomatiserande partiet i Europa att antingen nu eller något framdeles, emedan säkert ännu många andra försök skola göras, lyckas mäkla en fred, som med några små, skenbara förändringar likväl ännu lemnar sakerna i det stora hela oafgjorda. Men det säkra är äfven, att en dylik fred alls icke skall förtjena namnet af fred, utan på sin höjd af en vapenhvila mellan de båda lägren. Må blott de, som hålla före, att man nu icke heller alltför mycket må förödmjuka och slå Ryssland, för att icke reta dess hämdlust i en framtid, må de blott påminna sig, att Ryssland, äfven om det icke blefve förödmjukadt och slaget, dock säkert icke af någon sorts tacksamhetskänsla skall afstå från sina planer mot Europa, hvilka det med en sålunda undviken magtförminskning blott skall ega desto större kraft till att återbegynna; må de påminna sig, att en di-

plomatisk revision af de orientaliska fördragen samt närvaron af några Europeiska krigsskepp i Svarta Hafvet icke heller skall medföra någon verklig eller åtminstone så betydlig förändring i Rysslands ställning, vare sig inom sig sjelft eller till det öfriga Europa, att det derföre skulle begynna afstå från sina utvidgningsplaner, hvilka blott äro konsequenser af denna dess ställning; må de tillika påminna sig, att den friska, sjelfständiga och frisinnade utvecklingen i det vestra Europa sannolikt ej heller skall låta hejda sig, — och de skola mer än klarligen nödgas inse, att ett förnyadt brytande af denna fred och ett förnyande af sammandrabbningen lika så visst under dylika villkor snart måste komma att ega rum, som det är säkert, att striden för närvarande redan blifvit påbegynd. Det nu fåfängt spillda blodet och förslösade krafterna skola äfven då komma att stå de närvarande fredsmännen ganska dyrt. Imellertid, innan vi se denna resultatlösa fred åvägabringad, hålla vi ännu så länge före, att det verkliga afgörandet redan är inne. Men nu eller då skall säkert ingen, med blickarna rigtade på historiens blad och på den försyn, som ständigt uppenbarat sig i gången af mensklighetens öden, hysa något tvifvel, på hvilkendera sidan den slutliga segern dock skall utfalla. I det Trettioåriga Kriget var det den religiösa protestantismen, som kämpade sin strid mot de kyrkliga traditionernas despoti; nu är det den politiska protestantismen, som utkämpar sin mot de statliga traditionernas despotism. Likasom den ena segrade, så skall äfven den andra segra.

Men ännu en likhet eger den närvarande ställningen med den under det Trettioåriga Kriget.

Likasom då skall äfven nu knappast någon af de Europeiska staterna kunna undgå att indragas i rörelsens hvirfvel, och detta i följd af den uppkomna stridens helt allmänna natur, af hvilken hvar och en är omedelbart berörd och interesserad. Blott de, som äro mycket obetydliga eller önska att vara och förbli det, kunna ega rättighet dertill.

Ett bevis, bland andra, på denna rörelsens utvidgning är, att

dess vågor äfven nått Sveriges och de Skandinaviska samhällenas kuster. Medan frågan inskränkte sig till Donau, satt man tämligen lugn häruppe, likt en man, som under ett skyddande tak åskådar några vandrare på öppna fältet i hällregnet. Men, när de yttre stridslinierna alltmer och mer utsträcktes, när England och Frankrike började påminna sig, att Ryssland först med uppnåendet af Östersjöns kuster under Peter I intog rang och magt bland de öfriga Europeiska staterna, när de stora förbundna flottorna började utrustas och afsändas till de nordiska farvattnen, då blef man mer orolig och skyndade sig att utfärda en neutralitetsförklaring. Det var godt och väl för ögonblicket. Hon blef antagen och gillad af de öfriga staterna och ansågs af mången för något rätt förnuftigt och vackert, då hon midt i stridens öken skulle bilda åtminstone en lugn oas. Men, allt som den stora frågan fortfarande följdrigtigt skridit framåt, när hennes första begynnande orientaliska natur snart utbildade sig till en ren Europeisk, när stridsbullret fyllde Östersjön, när icke blott en flotta, utan äfven en armée blef dit afsänd, när det på allvar tycktes bli fråga om att stäcka Rysslands magt på kuster, som ligga gentemot Sveriges egna, ja, hvilka fordom tillhört Sverige, då har detta icke mer kunnat undgå att lyssna till, att fattas af dessa väldiga rörelser, hvilkas upprörda vågor nu klappade på dess egen port. Ja, Sveriges hela historia, dess traditioner vid nordens inanhaf, dess läge, som, i fall det inträdde i vestmakternas förbund, erbjöde en så fördelaktig basis för ett anfallskrig i norden mot Ryssland, allt detta kunde icke undgå att låta det känna inflytelsen af de mäggtiga interessen, som nu började tränga sig omkring det, samt komma det att begrunda, om ej en neutralitetsförklaring, när förhållandena, under hvilka hon utfärdats, blifvit förändrade, äfven vore af noll och ingen betydelse, emedan en neutralitets-*förklaring* i alla fall ej kan vara en neutralitets-*förbindelse.* Väl hafva de allierades flottor och arméer redan för en tid sedan åter vikit undan från de nordiska farvattnen, men dervid endast gifvande vika för vinterns okufliga despoti i dessa nejder, — och den

paus, som sålunda inträffat på den nordiska valplatsen, kunde närmast liknas vid den, som inträffar på hafvet mellan tvänne stormbyar, då den ena väl dragit förbi, men den andra redan hotande uppstiger vid horizonten. Ty de ifriga och storartade rustningar, som fortfarande bedrifvas i England och Frankrike, flera andra tilldragelser och kännetecken, så väl i det ena som det andra lägret, allt, trots alla protokoller, häntyder ännu så länge derpå, att kampen, så snart blott en lämplig årstid erbjuder lägenhet dertill, åter i hela sin utsträckning skall komma att förnyas. Men imellertid, om denna förnyelse äfven i vår icke skulle ske, om det skulle lyckas det förbundna stationära aristokratiska och det fega diplomatiska partiet att ännu mäkla en någraårig vapenhvila, så skall dock Sveriges sanna ställning till den stora frågan och dess lösning i norden fortfarande vara och förbli densamma, som då kanondundret vid Bomarsund först började gifva eko i de Svenska skären.

Också har landets periodiska press, i förkänslan deraf, redan för en längre tid sedan upptagit och börjat diskutera denna fråga: skall Sverige eller skall det icke deltaga i det Europeiska kriget? — och, ehuru frågan ännu tycks vara oafgjord, skulle man likväl ha orätt, om man ej medgåfve, att hon äfven inom Sverige tydligen utvecklat sig i den allmänna nödvändigvordna Europeiska rigtningen. Vid de allmänna rustningar och beredelser, som regeringen företagit, och hvartill hon af representationen begärt särskildta anslag, hafva de liberala bladen med ovedersägliga skäl anmärkt, att dessa rustningar ingalunda böra kunna afse *hvarje eventualitet*, utan att Sverige tvärtom bör för sig fatta ett *bestämdt*, *ett sjelfständigt mål*, hvilket öfver hufvud ej annat kan än stå i samklang med Vest-Europas tendenser, samt att dess slutliga uppträdande sålunda må bli ett sjelfständigt och frivilligt, icke blott en följd af händelsernas yttre nödtvång. I de konservativa bladen, hvilka i detta fall ofta äro betydelsefulla gradmätare, ha icke mer på länge stått att läsa de nästan förnärmande, till hat gränsande, artiklarne om England, dess

falska, egennyttiga politik, dess opålitighet etc. Deremot får man nu stundom i deras ställe läsa egna eller lånta artiklar, uti hvilka, i ett ganska käckt språk, det talas om den ändtligen inträffade tidpunkten för Rysslands förödmjukande och Europas befriande från dess barbariska inflytelse. Ja, från sjelfva regeringen, den annars i utrikes politiken så särdeles förbehållsamma regeringen, skola åt den sednaste riksdagen mot slutet af dess verksamhet sidomeddelanden hafva blifvit gjorda, hvilka höga meddelanden i sin mån måste anses bestyrka verkligheten af den antydda utvecklingen. Äfvenså är den frontförändring, som på den sista tiden inträffat i de Norska konservativa bladen, samt det plötsliga, hjertliga närmandet de båda folken imellan betecknande i detta hänseende.

Men icke härmed nog. Under denna diskussion, under denna utveckling, i alla dessa uppsatser, som varit synliga inom pressen, så väl för som emot kriget, har ett namn blifvit nämdt, ett namn, som ständigt gifvit återljud i Svenska hjertan, ett namn, som, då det blir fråga om för Sverige att börja ett krig, främst af alla måste nämnas: — det är Finnland. Äfven af det öfriga Europas läppar har detta namn nyligen blifvit uttaladt; ty, då tidpunkten nalkas att minska Rysslands magt vid Östersjön, faller naturligtvis tanken genast på Finnland, såsom det sednast eröfrade landet, i hvilket de gamla minnena ännu måste lefva mest friska, och i hvars framskridna civilisation för öfrigt Vest-Europas afsigter måste vinna de snabbaste och mesta sympatier. Men, må det öfriga Europa af klokhetsskäl rigta sina blickar på det undangömda landet, för Sverige och endast för Sverige skall det dessutom ännu alltid ega en särskild, djupare och innerligare betydelse, den nämligen, som icke blott de seklergamla, gemensamma stora minnena i fröjd och smärta, utan äfven de förtroligaste genomflätningar af de båda ländernas hela bildning och samhällstillstånd måste gifva, — likasom den fullvuxna dottern, om äfven bortryckt och kastad i en främmande verkningskrets, dock ständigt för modren skall bli ett föremål, hvars öden och lif på ett omedelbart sätt beröra och återverka på hennes eget.

Vi tro ej heller, att någon Svensk skall jäfva oss, då vi yttra den öfvertygelsen, att åtanken på Finnland ständigt för Sverige skall förblifva ej blott en hufvudets, utan äfven en hjertats sak; likasom vi ej heller tro, att denna sednare faktor i det samband, som ännu, trots ödenas omhvälfning, exsisterar mellan dem båda, utan mehn kan åsidosättas och bortkastas. —

I en tid derföre, då äfven ett yttre åternärmande, i följd af nya öppnade utsigter till ett naturligt och nödvändigvordet omgestaltande af norden, kan förmodas komma att ega rum, vid hvilken omgestaltning Finnland lika mycket som Sverige är interesseradt, i en tid, då Skandinavien, åtminstone medelbart genom Sverige, snart måste taga i öfvervägande det må hända vigtigaste beslut, det sedan sekler fattat, i denna tid skall säkert äfven en framställning af Finnlands sednaste utveckling, under den tid skilsmessan varat, ej blifva utan vigt, på det att framför allt så väl medlen som sättet för detta åternärmande icke må blifva något blott yttre mekaniskt och tvungna följder af de stora Europeiska förhållandenas omgestaltning i deras helhet, utan att de äfven må framstå som naturliga och sjelfnödvändiga resultater af hvardera sidans egendomliga och sjelfständiga ställning, — de enda medel och det enda sätt, som vi anse vara värdiga den innerliga karakteren af den ännu fortlefvande, mägtiga traditionen af Sveriges och Finnlands fordna förhållanden till hvarandra. Nå väl en dylik opartisk och sanningsfull framställning af Finnlands utveckling under de nästförflutna femtio åren är det vi närmast här åsyfta, för att sedan draga de resultater, som deraf naturligt följa, och denna framställning är så mycket mer af nöden, som under tidernas lopp icke så litet töcken och dimma lägrat sig mellan Bottnens båda stränder, och föreställningarne i Sverige om Finnland, i följd af de förhållanden, som det icke stått i någonderas magt att afhjelpa, må hända ej alltid äro så rigtiga och klara. En anmärkning eller rättare corollarium låter sig ännu af sig sjelft vid det sagda tilläggas: efterföljande rader skola ingalunda göra anspråk på den sorts uteslutande politiska förträfflighet, som, stödjande sig på ö-

gonblickets ställning, begagnar densamma till genomdrifvande af sina önskningsmeningar; deremot skola de göra anspråk på det interesse, hjertat alltid måste egna ett för detsamma kärt föremål, samt på den uppmärksamhet, sanningen i och för sig bör finna.

Nå väl, se här!

När Finnland året 1809, efter ett blodigt försvarskrig, blef eröfradt och införlifvadt med Ryssland, förenades det med ett rike, till hvilket det i århundraden stått i fiendtliga förhållanden, ett land, hvars seder och språk ej egde någon gemenskap med dess eget, hvars samhällsförhållanden voro raka motsatsen till dess egna, — i Ryssland den slafviska despotismen, ett arf från Asien, i Finnland de frisinnade Germaniska institutionerna, en seklergammal moderlig gåfva från Sverige. Den känsla, som helt naturligt måste fatta Finnland under dessa förhållanden, var den af en stor enslighet; ett intryck, som ännu mer måste förhöjas genom dess från det öfriga Europa aflägsna och afstängda läge. Skildt från sitt gamla moderland, förenadt med en magt, för hvilken det hyste mer fruktan än sympatier, hvad var naturligare, än att den enslighetskänsla, som i början fattade det, småningom, och när det sårade lifvet åter började pulsera, skulle öfvergå till den af känslan utaf sig sjelf, af att, just i följd af den onaturliga föreningen, på sätt och vis nu mer än förut vara ett land för sig. De af Ryssland skenbart qvarlemnade konstitutionela rättigheterna skulle naturligtvis äfven bidraga till att ut-

bilda denna känsla. Men äfven många andra omständigheter bidrogo härtill. Hade Sverige eller Skandinavien varit en mägtig stat, från hvilken Finnland kunnat hoppas på en befrielse i framtiden, så skulle det säkert ännu i långa tider med all magt hängt sitt hopp dervid. Detta var icke fallet, såsom vi alla veta. Men äfven de öfriga tidsförhållandena skulle gifva ett hårdt afslag åt detta befrielsehopp, som kanske dock ännu glimmade qvar under askan i många gamla hjertan. Året 1812 med sina förhoppningar gick förbi som ett bländverk. Tiden var icke inne då ännu. Åren 1814—15 förflöto, Wienerkongressen slutade sina arbeten, — dessa arbeten, som i sina protokollers dammiga arkiver skrinlade så många rättmätiga förhoppningar. — Europa jublade, och Finnland qvarblef under Ryssland, ty hvem tänkte nu mer på det undangömda landet? Hvar skulle det då mer utom sig skåda en ny framtid, när hoppas befrielse från denna jätte, som vid hvarje beröring med det öfriga Europa blott framstod allt mägtigare och mer fruktansvärd? För sitt lif, sin tillvaro, för bevarandet af sin traditionela kultur och sin framtid var det nu hänvisadt blott på sig sjelft; in i sitt eget inre måste det gå, för att der framkalla alla krafter till detta arbete, för att hålla sig uppe på händelsernas flod, icke gå under och försvinna i ett främmande, öfverväldigande element, såsom stammarne på Finska Vikens södra kuster det nästan redan gjort, såsom Sibiriens Tschudgrafvar det gifva vid handen, och således i historien blott qvarlemna namnet af ett folk, som väl var ädelt, så länge det fanns till, men för svagt att bevara sin tillvaro. Om Finnland under detta arbete, med sin tanke fixerande den instinkt, som dref det dertill, en dag kallade detta arbete ett det vaknade nationalmedvetandets, skall då Sverige icke kunna förlåta detta? Skall det icke fatta den inre nödvändighet, som från alla håll dref det till denna punkt?

En nation, som från Sverige fått sin bildning, som underkufvats af Ryssland, hvilket dagligen trampar dess frihet under fötterna, — hvad är detta för en ny nation i Europa? Helt visst före-

stafvades denna hånfulla fråga icke af Sveriges hjerta! Eller kunde det missunna Finnland denna tro, som, antaget äfven, att hon var blott en drömbild, likväl var dess enda tröst och stödjepunkt i dess sorgsna, ensliga läge? Eller låg det då i sjelfva verket, efter den skildring vi här ofvan gjort af Finnlands ställning, något så underligt i denna dess uppfattning af sig sjelft? Grundade sig ej å ena sidan denna drift, detta behof, som dref det dertill, just i den bildning, det erhållit från Sverige, från hvilket det blifvit lösryckt, och hvarifrån, vi nödgas upprepa det, ingen hjelp mer stod att vänta; — var det icke, å andra sidan, tydligt, att, ju mer hotande Ryssland uppenbarade sig för dess sanna tillvaro, det med desto krampaktigare ihärdighet skulle haka sig fast vid detta begrepp, vid känslan af denna frammanade nationalitet, för att i henne söka en motståndskraft, den enda, som stod det till buds, och hvilken det så väl hade af nöden. Ty, man må väl märka det, Finnland bedrog sig aldrig i afseende på Ryssland och dess verkliga sinnesstämning. Det hade väl gifvit akt på, huru som, på samma gång det sände sädesförråder åt Finnlands fattiga och utdelade gratifikationer och ordensdekorationer åt dess ämbetsmän, det kringgick och förtrampade dess författningar, tills knappast skuggan af dem fanns qvar; att det medelst handhafvandet af en vandalisk censur försökte qväfva impulsen till hvarje friare intellektuelt framåtskridande. Det hade Polen för sina ögon, det visste, att samma öde småningom äfven ämnades åt det sjelft, åt dess institutioner, dess språk och sedlighet. Det såg redan Ryska poper på gränserna, för några kappar säd, söka tillhandla sig själar för den ortodoxa Grekiska kyrkan, det såg sina bildade söner medelst stora resestipendier lockas till Moskwa, för att der lära sig Ryska språket och sedan blifva dess apostlar i fäderneslandet, det såg slafviskhet och korruption systematiskt inympas på dess ämbetsmannacorps. Och hvad var Finnland emot den koloss, som sålunda under smekningar beredde sig att tillintetgöra det? Ett litet svalbo, fäst vid takranden af en ofantlig byggnad! Likväl fattade det sig och

beslöt sig till sitt tysta motståndsarbete med detta samma lugn och ihärdighet, hvilka redan mer än en gång varit dess skyddsegenskaper i olyckan. En uppfattning af sin ställning, som till följd egde ett dylikt resultat, månne ej denna redan i och för detta eger sitt berättigande? Finns det ingen annan måttstock, som mäter nationernas tillvaro och tilldelar dem anspråk på exsistens, än den, som stora bragder eller annan lysande ställning i nationernas kedja gifva? Är då, om äfven under yttre oblida och ringa omständigheter, det ihärdiga bevarandet af sin folkkarakter, det tysta, undangömda arbetet för kultur och civilisation, är ej det att räknas för något, — och kunna ej äfven dessa egenskaper konstituera tillvaron af ett folk, en nation?

Eller, vi tillåta oss denna fråga, om vi nu äfven taga den förra gradmätaren i vår hand, har då det Finska folket under sin föregående tillvaro, under sin förening med Sverige, gjort sig så alldeles ovärdigt, äfven i detta hänseende, till en dylik uppfattning af sig sjelft? Hade det under dessa tusen strider, som det för Nordens gemensamma sak kämpade på sitt eget lands mark och till stor del med sina egna söner, hade det under dessa strider icke förvärfvat sig rättigheten att betraktas annorlunda än som hvilken annan provins af Sverige som helst, såsom Östergötland eller Nerike t. ex., — Finnland, Sveriges sköld, såsom dess poeter redan länge sedan döpt det till? — Hade det icke, ehuru största delen af dess folk, hvilket man väl bör lägga på minnet, egde ett helt och hållet olika språk, ja, till en del olika lynne och karakter, hade det icke likväl troget och ärofullt deltagit i Gustaf II Adolfs verldshistoriska tåg på Germaniens jord, — lika troget som det sedermera under Karl XII:s berserklika envig om egandet af Norden, hans enda brud och älskarinna, sände hälften af sina söner till hans undsättning samt lät hvarje sin minsta hydda sköflas och brännas heldre, än att med en suck ens förråda sin tro?

Om vi till slut betrakta karakteren af det sista kriget,

som fördes, när slutscenen till den Nordiska tragedien skulle upprullas, då Sverige var förlamadt, då likasom en förtrollning hvilade öfver det, så att allt hvad det bordt göra ej gjordes, och allt hvad det gjorde ej gjordes fruktbringande, då största tyngden af kriget föll på Finnland, då det måste utkämpa det nästan endast med sina egna söner, monne karakteren af detta krig så helt och hållet jäfvar en dylik uppfattning af ett Finskt land, ett Finskt folk? Eller kämpade icke dessa Finnar, ehuru blödande och förrådda, dock så som om de ständigt segrade, så som endast män göra det, hvilka kämpa för allt heligt och kärt, för fosterland och nationaltillvaro? Och kan man ej, och icke blott som en paradox, säga, att ett folk, som utfört en dylik strid, om äfven besegradt, dock derigenom tillkämpat sig rättigheten att anses som ett folk och till en, om än ringa och outvecklad, ställning i de öfriga nationernas leder?

Utan tvifvel hafva äfven de dagligen allt mer och mer uppdykande dyrbara minnena af denna strid moraliskt haft ett dylikt inflytande på Finnland. Ja, är det icke ur dessa minnen och det inflytande, de utöfvat, som dessa ojemförliga sånger hafva härflutit, dessa den gamle «Fänrik Ståls Sägner», dessa den sedliga frihetens och fosterlandskärlekens härliga sånger, hvilka i lika kraftiga och enkla som rörande och ljufva drag skildra just detta samma Finska land och detta Finska folk, som stred derför, tappert, okufvadt, försakande och älskande. Och skola då icke dessa sånger, om intet annat, odödligt bevara tillvaron och namnet af ett Finskt land, en Finsk nation! Må Sverige besinna detta, må det, med den broderlott af interesse, det eger i den upprullade taflan, betrakta henne, må det betänka det så egna och nya i Finnlands tvungna ställning sedan den smärtsamma skilsmessan, och vi tro, att det halfva hånlöje, det lättsinnigt låtit spela fram, snart skall åter dö. Framför allt må det icke låta sin uppfattning och stämning förvirras af de subjektiva hugskotten hos en författare, som i Finnland framkastade den frågan: «eger Finnland en historia?» för att sedan derpå lemna ett svar, som öfver allt hos de mer tänkande i landet väckte blott missbilligande

och löje. Tvärtom kan Finnland med stolthet erkänna, att den anpart, det i Sveriges häfder eger, likasom den bildning, det från Sverige tillegnat sig, utgöra den hufvudsakliga beståndsdelen i dess historia, utan hvilket föregående dess nuvarande ställnings historiskhet eller icke historiskhet alls icke är tänkbar. Finnland kan så mycket heldre vidhålla det, som dess anspråk på historia ingalunda förminskar eller borttager för Sverige något af dess rätt till densamma. Andens egenskaper äro ju af samma art som ljuset; de kunna utdelas åt alla, utan att dock någonsin uttömmas eller förlora i ömsesidigt värde. Detta vet och erkänner Finnland äfven i sitt hjerta, som aldrig ännu var otacksamt. —

Men under det arbete, likt korallernas tysta och undangömda under hafvets väldiga tryckning, som Finnland nu företog sig, inträffar en skiftning, hvilken mer än allt annat bidragit att sprida förvirringens och missförståndets kyliga dimma i dess förhållande till det gamla moderlandet. Vi mena här det Fennomaniska sträfvandet. Det har nästan enhälligt i Sverige blifvit bedömdt såsom icke allenast helt och hållet illusoriskt och fruktlöst, men såsom nästan i ännu högre grad onaturligt och otacksamt. Huru vida det verkligen så är, eller om det icke snarare uppväxt som en naturlig planta ur den småningom blottade jordmånen af ett grundelement, hvilket i Finnland är lika gammalt som dess land och folk, det är hvad följande rader skola söka belysa. Och, om det lyckas oss att fasthålla detta sednare antagande, likasom äfven visa, att detta grundelement, hvilket förut, i följd af en ännu mägtigare och lika naturlig motvigt, ej kunnat arbeta sig fram till någon högre betydenhet, likväl nu, då Finnlands ställning undergått en sådan omkastning, ej kunde undgå att framstå som en mägtig drifkraft; då hoppas vi, att den benämning af onaturlighet, som blifvit tillagd detta sträfvande, helt och hållet skall försvinna, samt den af otacksamhet åtminstone betydligt förmildras.

Men här, för att oväldigt och i dess egen tillhöriga dager fatta denna vändpunkt i Finnlands inre utveckling, måste vi fram-

för allt i dess fulla betydelse och kraft framställa ett förhållande, hvilket vi hittills endast antydt. Detta väsendtliga förhållande är, att Finnland, efter att hafva blifvit underkufvadt och sedermera i full likformighet förenadt med Sverige, likväl ständigt ännu bibehöll ett alldeles eget språk, som uteslutande talades af den vida öfvervägande delen af befolkningen, ungefär femsjettedelar. Detta språk egde ingen likhet med Svenskan, var ingen bruten afart deraf, utan tillhörde tvärtom en helt egen språkstam, den Ural-Altaiska, hvars så väl ljudfall som inre byggnad väsendtligt åtskilja sig från den Germaniska språkfamiljens. Likaså var det folk, som talade detta språk, mycket olika Svenskarne, ja, egde icke ens den Kaukasiska racens kännemärken. Deras anleten, i stället för den sköna ovala formen, närmade sig deremot mer åt fyrkant, deras käkar och kindknotor voro utstående. Deras karakter, i motsats till Svenskarnes, som var mer öppen, hugfull, lättrörlig, var deremot sluten, kontemplativ, trög och ihärdig ända till envishet, — och de hafva äfven i alla tider blifvit räknade till en annan folkrace, nämligen förut till den Tschudiska, sednare till den Mongoliska stammen *).

Nå väl om nu skiljaktighet i språk, utseende och lynne bidraga att karakterisera åtskilnaden af menniskoslägtet i dess olika folk och nationer, så måste man medgifva, att elementerna till en dylik skilnad voro här för handen. De förefunnos, de bibehöllo sig, de förnekade sig aldrig dessa elementer; dock i sin

*) Dessa allmänna yttre kännemärken gälla, enligt nyaste undersökningar, i synnerhet de Vest-Finska och Tavastländska stammarne, hvaremot den Karelska, med sin raka näsa och ovalare ansigtsbildning, närmar sig den Kaukasiska typen. Savolaxarne äro, till följd af sitt läge, en sorts bländningar af de förenämda. Gemensamma för alla äro språket och nationallynnet. Med hänseende till språket hafva äfven några sednare forskare sökt bevisa dess urförvandtskap med Sanskrit och således med hela den Indo-Germaniska språkfamiljen; men denna urförvandtskap, äfven om den skulle finnas, närmar dock knappast en mån mer Finskan oc' Svenskan till hvarandra, hvilka, som sagdt, äro väsendtligt olika.

helhet kommo de icke till någon högre utveckling. När Svenskarne underkufvade Finnarne, så lemnade de dem qvar icke blott vid deras frihet, men äfven vid deras seder och språk, antingen nu till följd af den frisinnade anda, som lifvade dem sjelfva, eller derföre, att de icke voro ett nog mägtigt element att i sig upptaga samt helt och hållet med sig införlifva det eröfrade folket, såsom det vid bildande af flera bland de moderna nationerna tillgått, t. ex. med Galler, Romare och Franker i Frankrike, Britter, Saxare och Norrmanner i England. Likväl, med den rätt, som eröfrarn har, gåfvo de åt landet dess regering, — och dennas språk var Svenskan, — dess kultur och samhällsskick, — och dettas egentliga organ blef äfven Svenskan, — och detta förhållande, som i början var nödtvunget, blef snart ett helt och hållet frivilligt från Finnarnes sida, i det de med den tillgifvenhet och trofasthet, som kunna sägas höra till grunddragen i deras karakter, snart slöto sig till Sverige.

Häraf uppstod nu en egen ställning. Såsom de första ämbetsmännen och lärarne ursprungligen voro Svenskar, så måste äfven framdeles landets egna söner, för att ingå i denna ämbetsmanna- och lärarekrets, eller öfver hufvud, om de ville lyfta sig till någon betydelsefullare ställning, framför allt bemägtiga sig medlet dertill, det Svenska språket, emedan tyngdpunkten så väl i bildning som i rent statliga förhållanden fortfarande låg på andra sidan om Bottniska Viken. Likt filosofernas «ideen i sig», outvecklad, dock okränkbar i sin omedelbarhet, qvarblef, å andra sidan, Finskan i sitt urhem, den egentliga stammens, folkets läppar och bröst, icke just på något sätt vårdad, men icke heller vansköft. Man öfversatte biblar derpå och andra religiösa böcker samt lagverket, de lägre exekutiva ämbetsmännen och presterna kände det naturligtvis, och i åtskilliga andra, såsom i den högre styrelsen beträffande fall begagnade man sig ömsesidigt af translatorer. Och detta förhållande fortfor nu i öfver sex århundraden. Det är tvänne språk, det ena eröfrarens, det andra den underkufvades, som uppehålla och göra sig gällande

bredvid hvarandra, utan någon sammanblandning eller väsendtligare inkräktning på hvarandras områden. Det förra talas af en minoritet inom styrelse- och ämbetsmanna-personalen samt de bildade, det sednare åter, oberäknadt några spridda kolonister vid kusterna, af den öfvervägande massan utaf landets befolkning, hvilken efter dessa århundradens förlopp till språk, lynne och seder, oberäknadt en högre grad af ernådd kultur, är ungefär densamma som före denna tid. Det är en halfhet, en fortfarande tvädrägt och ofullkomlighet i Finnlands hela tillvaro, men en tvädrägt, som dock ingen egentlig tvädrägt alstrar, och en ofullkomlighet, som dock ständigt åt landet reserverar en egendomlig nationalprägel och bevarar det anspråk, det har på sitt eget namn: Finnland.

Nå väl detta faktum, detta förhållande, ehuru blott en halfhet såsom nationaltillvaro, kalla vi dock ännu för ett väsendligt, utan hvars tillbörliga uppskattande intet oväldigt bedömande hvarken af Finnlands förflutna eller närvarande utveckling kan ega rum; och, om vi kanske vidlöftigare än nödigt framställt detta, så har det skett, emedan på insigten deraf äfven insigten af den moderna fennomaniens natur till största delen beror, samt äfven deraf, att det icke var så alldeles onaturligt, ur luften gripet, då hon började tala om en Finsk nation och ställa horoskopet för en Finsk bildning, emedan elementerna dertill, ett Finskt folk och ett Finskt språk, alltid förefunnits.

Dock, öfvergången från dessa elementers långa frivilliga slummer till en särskild och bestämdt utpräglad fennomani kunde oaktadt detta kanske synas nog plötslig och mer liknande en doktrinär drifhusplanta, än den på historiens kallmark och i dess fria luft naturligt uppskjutna växten. Oaktadt den magt, de yttre händelserna otvifvelaktigt egt och måste ega till dennas framkallande, så söka vi likväl ett inre förhållande, en inre försiggången utveckling, som kunde utgöra den naturliga förmedlingen till denna öfvergång. Och en sådan förmedling saknas icke heller. Eller bevisar ej denna goda frid och enighet, som ständigt rådde i landet mellan de båda folkstammarne, och som så skönt

och sällsynt karakteriserar Finnlands och Sveriges förhållande till hvarandra i allmänhet, bevisar ej detta, å andra sidan, att de underkufvades nationalstämning och anda, om äfven urståndsatta att utbilda sig under sin ursprungliga form och rigtning, dock redan under sjelfva den främmande drägten och skepnaden förstått att skaffa sig ett sorts uttryck, luft och tillfredsställelse?

De Svenskar, som först inkommo i landet, bosatte sig der småningom, och deras afkomlingar qvarblefvo der. Till dessa sällade sig sedermera de af landets egna söner, som tillegnade sig den Svenska bildningen, och af denna sammanblandning uppstodo sedan många bland dessa särskildt Finska ätter, hvilka intogo ett ärofullt rum i historien bredvid sina Svenska bröder, såsom: Creutzar, Flemingar, Wredar, Kurkar etc. — Finnlands alla borgare-, preste- och ämbetsmannaslägter uppstodo på samma sätt. Men så väl af det blod, hvarifrån de delvis härstammade, som den natur och de förhållanden, i hvilka de under generationer fortlefvat, måste nu dessa Finsk-Svenskar erhålla en viss egen prägel, en särskild skiftning i hela sin karakter, hvilken, — och vi tro ej, någon skall kunna jäfva oss, — vi egentligen betrakta såsom det, om äfven under en främmande form frambrytande, dock fåfängt hämmade uttrycket af landets egen ursprungliga Finska anda och karakter. Vi behöfva ej här påminna om den egna accentuering, sjelfva Svenska språket erhöll i Finnland, och som är nogsamt bekant under namn af den Finska brytningen. Ja, den bistre Claes Fleming blef i rådet öfverklagad af sina medbröder, för det han bröt så väldigt på Finska, att de icke alls kunde förstå honom. Ett inre, andligt samband mellan de båda folkracerna i landet förefanns således, och detta kunde icke undgå att gifva sig tillkänna såsom ett slags gemensamhetsanda och känsla, icke blott af ett gemensamt fäderneslànd i allmänhet, utan äfven af ett särskildt Finnland i synnerhet. Till uppkomsten af en dylik Finsk-anda, redan före Finnlands lösslitande från Sverige, bidrogo de yttre omständigheterna, ibland hvilka ej må glömmas läget till moderlandet, hvilket, med de dåliga kommunikationerna då för tiden, verkligen kunde kallas

afskildt, hvarföre det äfven ofta fick hjelpa sig fram, så godt det kunde, och tidtals lefva ett för sig afstängdt lif. Gustaf II Adolf höll en särskild landtdag med de församlade Finska ständerna. Huru de många krigen, som fördes på Finlands mark och ofta af dess egna söner, skulle medverka till uppkomsten af en Finsk nationalanda, det hafva vi redan antydt.

Men till och med i hjertat af den bildning, som, Svensk i sitt ursprung till så väl kärna som form, hade uppammats i Finnland, i konst och vetenskap, inom hvilka områden, så väl som på krigets och patriotismens, många lysande namn i Sveriges häfder tecknas Finska, — äfven här, hvarest, i följd af deras mer kosmopolitiska natur, den Svenska andan bordt herrska obestridd, skola vi dock finna det ursprungliga Finska lynnet arbeta sig fram och ofta som en hemlig grundton andas oss till mötes med ett egendomligt behag. Ty, ställa vi å ena sidan Frese, Creutz, Franzén, Choræus mot de äkta Svenskfödda skalderna å andra sidan, antingen nu hvar och en mot sin tids, eller båda grupperna i helhet tagna mot hvarandra, så skall ej ett finare sinne undgå att finna en väsendtlig skilnad mellan dem. Eller hvar finna vi bland Freses samtida någon med denna öfvervägande milda och rena känsla, denna veka, ljufva melankoli och denna uttryckets flärdlösa enkelhet och naivetet? Hvaremot de flesta öfverträffa honom i idéernas liflighet och kraft, fantasiens lyftning, samt en rikare form. Detsamma är förhållandet med Lilienstedt i de få stycken, han efterlemnat. Och, skärskådar man de Finskfödda poeterna i grupp, så skall man lätt finna, att det, som karakteriserade den ena förstnämda, icke var något blott personligt honom tillhörande, utan ett gemensamt drag, som reguliert återfinnes hos alla i hela gruppen, nämligen en öfvervägande känsla och innerlighet, parad med en stor uttryckets enkelhet och sanning; hvaremot åter, på den Svenska sidan, oftast anträffas mer storhet i uppfattningen, ständigt en större idéerikedom och lifligare fantasi, utbildad i en ojemförligt praktfullare form.

Om den melankoli, som ofta möter oss hos den Finska

sångmön, har man sagt, att hon är ett drag, som gemensamt tillhör den nordiska andan, en följd af hela dennas natur och fysiska bestämningar; men, om detta äfven är sannt, så finnes dock här en väsendtlig skilnad. Ty, då sorgen i det Svenska lynnet vexlande uppträder som en häftig kontrast mot ett annat hurtigare och gladare element, som lika mycket visar sig vara en grundstämning, så är deremot det stilla melankoliskt meditativa elementet i det Finska lynnet mer en dröjande grundton, i hvilken det älskar att försjunka och likasom i ett sorts själens tvagningsbad förblifva, — och, om sorgen i den Svenska poesien stundom öfvergår i «rosenrödt», så är detta deremot aldrig fallet i den Finska. Jemför man den genuina Finska folkpoesien, i synnerhet den rent lyriska, med den Svenska, så skall man ännu mer finna rigtigheten af våra ofvan gjorda anmärkningar.

Ej heller skola de jäfvas af ett sida vid sida ställande af de nordens tvänne yppersta skalder, hvilka hittills på hvar sin sida af Bottniska Viken strängat sin lyra, nämligen Tegnér och Runeberg. Hvad finna vi hos Tegnér? En mer glänsande fantasirikedom, idéerörlighet och bildprakt, en uttryckets qvicktfunna klang och egendomliga vändning, som likt en blixt träffar och anslår hela den stormodiga, hogfulla grundtonen i det Svenska lynnet. Deremot är bristen på en sannare och innerligare känsla märkbar, och stundom beror framgången mer af denna uttryckets turnyr och tillfälligt kringströdda bildprakt, än på någon djupare och sannare poetisk uppfattning och framställning af innehållet i dess helhet. Hos Runeberg deremot, kan man säga, att sanning och skönhet äro ett, och hemligheten af den tjusningskraft, som andas oss till mötes i hans toner, består i den omutliga, friska och rena känsla samt den på det stora helas betydelse oaflåtligt rigtade uppfattning och anordning, som öfver allt framkallat och bildat dem alla. Hans form, enkel och flärdlös som naturen sjelf, men betecknande som denna, vill icke föra sitt innehåll till torgs med större eller annat sken än det verkligen till följd af sin betydelse förtjenar. Jemföra vi Runeberg med den sednaste Teg-

nériska efterklangspoesien i Sverige, så blir kontrasten fullständig, då den vigt, man lagt på en örat smekande och intagande form hos den sednare, naturligtvis med åtskilliga ärofulla undantag, gått så långt, att man nu mer kan skrifva vers utan någon egen uppfattning, känsla, fantasi alls, blott genom ett skickligt hopfogande af redan färdiga häfdvunna fraser och bilduttryck.

Imellertid, denna djupa, rena känsla, denna enkelhet och flärdlöshet i lynne, som vi se i allmänhet karakterisera de Finsk-Svenska poeterna, hvad är väl detta annat än den ursprungliga Finska karakterens grunddrag, som här under sjelfva den främmande skepnaden träda oss till mötes? En Finsk anda hos sjelfva de Svenskt bildade i landet hade uppstått, det var tydligt, ehuru ännu omedveten af sig sjelf.

Men på samma tid som «nordens svala» qvittrade sina första vårliga toner på Auras stränder, hvarifrån hon snart för alltid skulle flytta, på samma tid och redan då i sin mannaålders mognad, lefde och verkade der en man, som man kallat den Finska historiens fader. Det var Porthan. Inspirerad af denna omedelbara Finska stämning och med den skarpblik, som är den sanna vetenskapsmannen egen, fattade han, efter mödosamma förarbeten, Finnlands förflutna öden i skärskådande, och frukten af denna idée blef hans «Chronicum Episc. Fenn.», i hvilket för första gången Finnlands historia, såsom ett slags helt, behandlas skiljd från Sveriges. Detta resultat var lika mycket vetenskapens som patriotismens, ty hos Porthan verkade dessa elementer i en så trogen sammansmältning, att man nästan aldrig vet, hvar den ena vidtar, den andra slutar. Det är äfven denna omständighet, som åt Porthan förlänar den egendomliga och sköna ställningen af en på en gång lugnt pröfvande och begrundande vis och den af en glödande, inspirerad enthusiast, och hvilka förenade egenskaper gjort honom till det, han ständigt skall förblifva, den på en gång sällsyntaste, ädlaste och dyrbaraste bild, som Finnland, från tiden af dess förening med Sverige, kanske eger. Men, då vi sade, att detta Porthans skapande af en Finsk historia lika mycket var ett

resultat af vetenskap som patriotism, så mente vi tillika dermed, att, likasom otvifvelaktigt hans patrotism äggade och ledde honom vid dessa forskningar, lika litet jäfvade de mötande fakta hans vetenskapliga blicks fordran på sanning, när han uppställde detta resultat. Huru mycket imellertid denna för första gången framarbetade uppfattning af en särskild Finsk historia i en framtid skulle bidraga till uppklarandet af den tillvarande, ehuru ännu omedvetna, nationalkänslan, behöfva vi knappast här antyda, då det är tydligt, att ett folk, först i och med betraktandet af sin historia, betraktar sig sjelft som ett folk. Vigten af Porthans arbeten gifver sig äfven bäst tillkänna genom det tillnamn, han i Finnland erhållit af historiens fader, jemte de minnesfester, som årligen firas till hans namns ära.

Men samma Porthan skulle taga ett ännu mer direkt steg åt den egentliga Fennomanien. Hittills hade Finska språket, och hvad derpå kunde förefinnas, blifvit föga beaktadt. Af den bildade i allmänhet betraktades det blott såsom ett folkets språk, hvarpå biblar och psalmböcker måste förefinnas, men icke mera. Af poeterna ansågs det för hvad det var: en melodi, på hvilken det föga lönade mödan att sjunga, emedan hennes toner ej hunno långt. Med vetenskapen deremot skulle det bli helt annorlunda; ty i sin kosmopolitism omfattar hon allt med samma interesse, och, likasom för henne intet för högt eller stort gifves, likaså gifves för henne intet för smått eller ringa heller. I Porthans händer föllo åtskilliga Finska runor, han uppsnappade egna föreställningar och mythiska traditioner hos folket, han samlade och forskade, äggade andra dertill, och frukten af dessa forskningar blef sedermera, under ledning af Porthans råd, utgifvandet af Gananders «Mythologia Fennica». Helt och hållet från sin ståndpunkt som vetenskapsman insåg Porthan, att dessa qvarlefvor från en förgången bildningsperiod, lika mycket som andra nationers myther, egde rättighet att uppbevaras och beaktas, — på samma gång han äfven såsom patriot särskildt interesserade sig derför, såsom varande någonting, det der uteslutande tillhörde hans land och

folk. Om man sålunda kan påstå, att Porthan på sätt och vis var den första fennomanen, så var han det dock ingalunda i andan och rigtningen af dess sednaste utveckling, emedan den nationala och politiska betydelse, som sedan dervid blef fäst, för honom naturligtvis, i hans omedelbara ställning, måste vara helt och hållet främmande. Deremot inses lätt, att den väckta uppmärksamheten på och interesset för det Finska elementet i sig likväl måste vara af största vigt, såsom det första nödvändiga historiska momentet i den utveckling, som sedermera under olyckans stunder kom det till godo. Den Porthanska vetenskapliga ställningen kan öfver hufvud anses som det högsta och mest karakteristiska uttrycket af den utvecklingsart, hvartill bildningen i Finnland, med särskildt afseende på Finsk anda deruti, under Sveriges och Finnlands omedelbara förening med hvarandra kunde komma, — och derföre står äfven Porthan vid slutet af denna period, genom omedelbarheten af sin stämning betecknande innerligheten och friden af denna förening, genom det direkta innehållet deremot i sin verksamhet läggande grundvalen till och likasom profeterande den nya bana, Finnland snart skulle gå till mötes.

Och nu, efter den föregående framställningen af Finnlands politiska läge, efter att hafva framlagt den inre gången af dess utveckling, — när det nu slutligen lösslets från Sverige, när de spenar sinade, hvarifrån det härtills sugit sin näring, när det måste gå in i sitt eget innersta, för att der samla alla krafter till sjelfuppehållelsens värf, — nå väl! vi fråga ännu en gång, — var det så underligt, om Finnland då i en ny betydelse erinrade sig sitt eget namn, det namn, hvarmed det redan före Sveriges eröfring blifvit betecknadt, — om det påminde sig, att det utom Svenskan egde ett språk, som talades af femsjettedelar af dess befolkning; denna befolkning, hvars ursprungliga, oförändrade, ihärdiga tålmodiga, flärdlösa anda ej mer var någonting främmande för det hela? Vi fråga, om ej under detta arbete för det helas sedliga bestånd det språk, som talades af den vida öfvervägande de-

len af nationen, icke småningom skulle få en helt annan betydelse än blott den af en vetenskaplig eller antiqvitetisk kuriositet?

Åtskilliga omständigheter, likasom af ödet enkom frammanade, skulle bidraga att ur den slöja, hvarunder Fennomanien ännu en tid efter Porthan fortarbetade, framdraga de praktiska konseqvenser, till hvilka detta sträfvande i den ställning, hvari Finnland befann sig, antingen förr eller sednare skulle komma. Om denna vetenskapliga slöja villja vi dock anmärka, att hon i högsta grad var nyttig såsom ett skyddsvärn mot Rysslands misstänksamma fruktan för hvarje friskare, på djupet gående, bildningsprocess hos sina underlydande nationer. Men att skrifva berömda lexika (t. ex. Renvalls), grammatikor (Beckers), att från folkets läppar samla urgamla runor och de egendomligaste sånger, hvilka inom hela den Europeiska lärda verlden väckte beundran och interesse, det kunde icke anses såsom någonting farligt. Tvärtom, det smickrade och tillfredsställde Rysslands literära fåfänga, hvilken det, likasom andra despotiska magnater, åtminstone ger sig min af att ega, — och detta så mycket heldre, som det språkvetenskapliga studiet är det i Ryssland nästan enda tolererade, såsom anseddt för någonting särdeles oskyldigt och fridfullt.

Så blef, till vårdandet af denna Finska vetenskap, ett Literatursällskap i landet inrättadt, och, om detta sällskap tillika fick rättigheten att på Finska språket trycka och bland menigheten sprida nyttiga böcker, så stod detta privilegium alls icke, — knappast då ännu för de privilegierades eget medvetande, — i något djupare sammanhang med den Finska nationalitetens och språkandans väckande öfver hufvud, utan var blott dels ett medgifvande åt tidens filantropiska ideer i allmänhet, dels en verkan af samma förnämt faderliga nyck, hvarmed man så ofta förut sett despoter befatta sig med sina undersåters själsbildning, — till en viss grad nämligen, och så länge ingen hog till praktisk tillämpning hos de sednare yppat sig. Furst Mentschikoffs och andra potentaters namn på listan bland Finska Literatursällskapets ledamöter bevisa tillräckligt det sagda. Likväl smickrade man sig dock

troligen äfven dermed att genom uppmuntrandet af denna Fenomanska vetenskap bidraga till att lösslita de minnenas och bildningens gemensamma nervtrådar, som ännu ständigt måste förefinnas och fästa Finnland och Sverige vid hvarandra. Hvad Ryssland ej betänkte, var, att det språk och den nationalitet, som under Sveriges humana brödraförmynderskap lugnt slumrade i sin tillitsfullhet och tillgifvenhet*), nu deremot, då hela dess tillvaro må hända sattes i fråga, plötsligt skulle vakna. Det betänkte icke, att vetenskapens skilnad från det, som man kallar «verklighetens verld», blott är en gammal saga, — det betänkte icke, att hvarje djupare sträfvande, hvarje sannt andens interesse, om äfven till

---

*) En författare, som i den Svenska literaturen tycks efterlemnat ett kärt och aktadt namn: G. L. Silfverstolpe, har i sednare delen af sina dikter ett epigram af ungefär följande lydelse: "Finnlands blod flöt i kriget 1808 med rätta, emedan det hade att tvätta bort en gammal rostfläck på sin ära, — den vid Anjala." Frågas imellertid billigt, om denna sammansvärjning, i hvilken några Finska adelsmän deltogo, ingifna af samma hat, som hela den Svenska statens aristokrati då för tiden svurit den snillrike konungen, frågas, om denna och det Finska folkets stora, sköna, enthusiastiska kamp under en tid, då Sverige var så olyckligt och vanmägtigt, — om dessa kunna råka i någon sorts jemförelse med hvarandra, — eller om en Svensk med något sken af rättvisa kan påstå, att Finnlands blod i kriget 1808 flöt med rätta, såsom en försoning för hvad Finnland mot Sverige brutit? Vi för vår del hålla före, att de vänner, som efter poetens död redigerat den andra delen af hans dikter, saklöst kunnat utelemna detta epigram, utan att derigenom beröfva honom något blad i hans lagerkrona. — Samma författare, som tyckes haft en särdeles fallenhet för afgörande omdömen, har äfven sammanskrifvit en uppsats, benämd: "Det moderna Suomi", hvilken uppsats, ursprungligen synlig i ett dagblad, sedermera af Hr Carlén, troligen såsom varande något särdeles välsmakligt, blef reproducerad i hans: Svenska Familjeboken. Af det lika lättsinnigt öfvermodiga som i grunden okunniga och egoistiskt inskränkta i så väl denna som i åtskilliga andra öfver detta ämne synliga uppsatser och förmenanden, hoppas vi, att förevarande framställning skall, utan någon vidare och direkt polemik, utgöra en vederläggning.

utseendet huru fridsamt som helst, likväl hos ett folk, som gripes af ett mägtigt behof att utveckla sig eller ock endast att bevara sin redan hunna utveckling, snart byter om sin fridsamma natur och förvandlas till ett skarpt svärd i detta behofs hand.

Bland de omständigheter imellertid, hvilka, såsom sagdt, af ödet enkom tycktes tillskickade för att påskynda detta förbytande, var en bland de första, och som man ej bör förbigå, — Åbo brand och universitetets, — hufvudstaden var det redan förut, — förflyttande till Helsingfors. Likasom Finnland förut i yttre, politiskt hänseende, så tycktes det äfven nu i rent inre, andligt hänseende blifvit ryckt allt längre och längre bort från Sverige, i det den jemnt fortlöpande, traditionela tråden af Skandinavisk bildning i Finnland blifvit på sätt och vis afklippt eller åtminstone fått en stor knut på sig. Ty mellan Åbo, — det fordna, — Hertig Johans, Claes Flemings, — medelpunkten för den Svenska förvaltningen af Finnland, — och Helsingfors, det nya, sätet för den Finska senaten och Rysska generalguvernörs-adjointen, — mellan dessa båda var det en stor skilnad; mellan Åbo, Pehr Brahes, universitetets, Gezeliernas, Porthans, Franzéns, — medelpunkten för den finsk-svenska bildningen i landet, — och Helsingfors, det nya, der inga minnen, inga traditioner mötte såsom en spådom, en vink om den dunkla framtiden, — mellan dessa båda var det en lika stor olikhet. Aflägsnandet, afstängandet från Sverige, nödvändigheten att fatta sig i sig sjelf, var åtminstone det, som, om icke något annat, utgick från denna händelse. Här, vid detta så väl nygrundade som nynämda universitet, infann sig nu landets ungdom. Den infann sig här så väl från Åbo som från Österbottens slättbygd, från Tavastlands högåsade trakter och från Savolax' och Karelens af tusen sjöar genomvattrade skogsbygder. Den eld, som, vid vetenskapens beröring, fattar den unga öppnade själen, uppflammade hos dem nu likasom förut, och landets ögon voro fästa på dem. Ty i Finnland är universitetet landets hjerta och puls. Den bildningens decentrali-

sering och praktiska utbredning, som i Europas öfriga länder på de sista 50 åren med jättesteg gått framåt, har ej i Finnland egt rum efter samma måttstock, oaktadt några tekniska och realundervisningsanstalter på de aldra sista åren blifvit inrättade. Universitetet gjorde således här ännu fullt skäl för sitt namn: det skulle omfatta nästan allt, vårda, befordra allt. Detta visste äfven denna ungdom, och hon insåg, att framtiden hvilade på henne.

Men med bekymmer såg hon mot denna framtid. Den instinktlika fruktan och motvillja, som till den grad intagit hela det öfriga Europa mot Ryssland, att de nära nog utgöra en gemensam politisk trosartikel, de egde djupa traditionela rötter i dessa ungas bröst, och denna instinkt skulle naturligtvis nu uppvakna till fullkomligt medvetande af sig sjelf och den grund, hvarpå han hvilade, nu, då de kände sig fastkedjade vid detta Ryssland, hvars lika traditionela anda och instinkt dref det att qväfva ej blott öfver hufvud hvarje friare, sjelfständigare sträfvande hos sina underkufvade nationer, utan äfven sjelfva deras språk och egendomliga nationalstämning, emedan i detta undertryckande, denna nivellering låg det enda medlet och möjligheten att till en statsenhet, i den mening Ryssland sträfvar att förverkliga en dylik, sammanbinda så många olikartade elementer. Såsom vi en gång sagt, Finnland bedrog sig aldrig på Ryssland, och censuren, författningens fortsatta kränkande, försöken att införa Ryska språket, korruptionens insteg, titel- och ordensväsendet, lyxens tillväxt i oproportionerlig skala mot landets tillgångar, — allt detta visade nog klart det öde, som hotade det. På någon politisk agitation, vare sig inne i landet eller utifrån, stod ej att tänka med den framtid af storhet och magt, som länge ännu tycktes vänta Ryssland. Återstod således detta enda, — det tysta, inre arbetet, bildningens och sedlighetens ihärdiga vårdande och odlande, — samt, framför allt, höjandet och väckandet af nationalitetskänslan, — nationalitetskänslan, denna ett folks underbara gemensamma urlynne och samanda, som gör, att det, likasom individualiteten för den enskilda personen, känner sig såsom ett

sjelfständigt, fritt och helt, till skilnad från andra nationer, — nationalitetskänslan och medvetandet deraf, som just derföre äfven utgör ett folks naturliga och bästa motståndskraft mot hvilket in- eller utifrån kommande försök som helst att undertrycka eller förslafva det.

Vidare dömde man sålunda: i Finnland ega de, som tala Svenska, bildning och en viss nationalanda. Men de utgöra fåtalet. Massan af folket, det Finska folket, egde deremot ett nästan alldeles ouppodladt språk, ringa bildning samt, emedan bildningen är en nations utveckling, i följd deraf en föga utvecklad nationalitet och föga medvetande deraf. Men, om så allt framgent förblefve, om under det oupphörliga inre arbete och tysta motstånd mot Rysslands påträngande, som hädanefter måste utgöra Finnlands politik, om denna anda, som lifvade den bildade klassen, om den ej erfores och delades af sjelfva folket, af massan utaf nationen, då vore alla dessa krafter förspillda, och arbetet förgäfves. Ty hvarpå, frågade man sig, må hvilket sträfvande som helst, antingen för ett lands yttre politiska eller inre samhälliga ställning, grunda sitt hopp om mer eller mindre framgång, om ej på den mer eller mindre starka grundval och omfattning, detta sträfvande eger i det helas, i folkets bröst, — och hvilket sträfvande är det icke, som ej fallit, om det icke egt denna breda grundval att stödja sig på? Så länge Finnland var förenadt med Sverige till en stat, låg tyngdpunkten icke blott i bildning, utan ock i mägtigheten af denna bildnings basis och grund på den Skandinaviska sidan, hvars folkstam var ett mägtigare element, — och så till vida var det hela i ett naturligt förhållande. När Finnland lösrycktes från Sverige, inträffade en omstörtning af detta förhållande. Tyngdpunkten af bildning qvarblef visserligen hos de Svensk-talande; men dessa egde icke mer att söka sin basis och grundval på andra sidan Bottniska Viken, — och så till vida, som de sjelfva voro fåtalet, egde de ingen. Hvar imellertid den nödvändiga grundvalen för de sträfvanden, som snart fattade Finnland, skulle å nyo uppsökas,

kunde icke länge vara tvifvel underkastadt. Han måste naturligtvis blifva det, som *nu* utgjorde massan, den öfvervägande helheten af folket — nämligen den Finska stammen.

Hemligheten och möjligheten af en framtid för Finland bestod således uti att höja, till en ädlare bildning lyfta, den Finska folkstammen. Och på hvad sätt skulle detta ske? Naturligtvis ej på annat sätt än derigenom, att man bemägtigade sig och odlade det organ, som, på samma gång det är det omedelbara och trognaste uttrycket af ett folks nationalitet, tillika utgör sjelfva den mägtiga andiga förmågan till densammas vidare utveckling, — nämligen språket. Ett dödt språk, — en död nation, — ett lefvande, blommande språk, — en lifskraftig, framåtskridande nation, — äro fakta, som erfarenheten redan länge sedan gifvit vid handen. På Finska språket alltså skulle nu arbetas, skulle utbildas en literatur, en periodisk press, ädel och undervisande, likasom småningom äfven arbetas på ernåendet af en bättre, på realare grunder fotad, folkuppfostran. Här skulle arbetet vidtaga, och man fortfor att döma sålunda: Svenskan, såsom den äldre, mer försigkomna, med kunskapens ädla gåfvor lyckligt utrustade systern, skulle gå den yngre till handa med råd och undervisning. Med den kunskapens öfverlägsna kraft och de hjelpmedel, som i följd deraf stodo henne till buds, skulle hon sträfva att, då den yngre icke af sig sjelf förmådde höja sig till henne, deremot kärleksfullt närma sig till denna samt till hennes språk och föreställningssätt öfverföra den bildning och det rikare medvetande, hvaraf hon sjelf var i besittning; och skulle hon under detta sträfvande arbeta icke blott för systerns, utan tillika äfven för sin egen nytta, i det den nya bildningsström, de helt nya, egendomliga och urfriska anlag, hvilka hvarje nation, såsom en hemgift af modren naturen, undfår vid sitt inträde i den allmänna verldssammanlefnaden, — i det dessa anlag, som hon gick att utveckla hos den andra, tillika äfven genom den innerliga beröringen till en del komme att försmälta med ooh rikta hennes eget andiga område. Ett allt större och större närmande de båda folkstammarne imellan skulle naturligtvis ej heller un-

derlåta att inträffa under detta arbete och slutligen uppenbara sig åtminstone i en innerligare sammansmältning af deras karakter och lynne, i den gemensamma syskonkänslan af hvarandra och i den lika erkända helgden af det gemensamma fosterlandet. Den enhet och sammanhållning, som sålunda åstadkommes, vore det nödvändiga medlet till motståndskraft mot Rysslands machiavellistiska planer. Så uppkom egentligen Fennomanien*), och vi fråga ännu: var detta så onaturligt eller ens så oklokt?

Slutligen inträffar den händelse, som i allmänhet gifvit åt Fennomanien den starkaste drifkraften, och efter hvars inträffande man kan säga att hon först uppnådde sin fulla omfattning och egentliga betydelse samt undfick den högre, sjelfständiga lifsfärg, i saknad af hvilken hvarje sträfvande, blott begagnadt såsom ett medel för något annat mål, äfven saknar sin egentliga, friska glädje och lifsluft. Här, i enthusiasmen öfver detta medvetande, inträffa äfven de öfverdrifter, till hvilka Fennomanien sedermera gjorde sig skyldig.

Den händelse, vi här mena, var Kalevalas upptäckande af Lönnrot. Lik en ny Atlantis ur tidens dunkla haf uppdykte denna Finska folkets nationaldikt i all den friska och underbara fägring, som en i urtiden sjunken verld måste föreställas hafva egt, och, hvarthelst ryktet eller kunskapen om henne trängde fram, väckte hon förvåning och beundran. Men utom denna, i sanning om en urverld vittnande gigantiska prakt och formation, — hvarest tanken, visheten, skönheten ännu till fullo ega qvar sin omedelbara, i sig sjelfva gifna magt, — der ett ord, en sång lockar ned måne och stjernor, herrskar öfver elementerna och lifvets alla vanliga förhål-

*) Ordet "Fennomani" har, såsom dess lexikografiska betydelse tillkännagifver, och likasom äfven t. ex. Gueuser och många andra dylika plötsligt uppkomna namn, ursprungligen varit ett speord, af motståndarne slungadt mot det nya partiet, men har, upptaget af detta, slutligen historiskt blifvit den fana och lösen, hvarmed det sjelft frivilligt betecknat sig. I denna sednare historiska och verkliga betydelse är det ock uppenbart att vi öfver allt begagnat det.

landen, öfver lycka och förderf, öfver döden samt i själens innersta utgör den outtömliga, rätta källan och kraften till glädje och sällhet och till kufvande af det, hvilket, om ej i synlig gestalt, dock öfver allt är desto svårare att undvika och i djupet spinner sina trådar kring menniskoanden, — nämligen sorgen; — utom det egendomliga uti lynnet af hela denna verld, med hvilken intet annat, om ej den fornindiska, kan jemföras, genomtränges hon tillika i sitt innersta af den ljufvaste och renaste anda, af, på ytterst få undantag när, den finaste och ädlaste sedlighet, sådan få nationers folkdikter kunna berömma sig af. Nå väl och det haf, ur hvilket denna verld å nyo uppsteg, var det Finska folkets hjerta och lynne, som en gång skapat, som sedan bevarat henne genom sekler i djupet af sina skogar, sina fattiga rökiga pörten, och den anda, som genomgick dessa sånger, var hufvudsakligen icke någon annan än densamma, som ännu i dag lefde hos hela den Finska folkstammen, såsom hans ärfda urlynne. Yttre lefnadssätt och seder, likasom innehållet af religiösa och kosmogoniska föreställningar, hade naturligtvis genom kristendomens införande och beröringen med den Skandinaviska kulturen undergått betydliga omstöpningar, och dock, äfven i dessa hänseenden, finnas trakter, af den Finska stammen bebodda, hvarest ett tillstånd, nära nog öfverensstämmande med det, som i Kalevala skildras, ännu fortvarar. Så läser man hos Castrén, «Nordiska Resor och Forskningar», I, pag. 79: «Så snart jag trädt inom Karelarnes område, öppnade sig en ny verld för mig. Sjelfva Karelarnes yttre lif, sådant det röjer sig i seder och lefnadssätt, försätter forskaren i forntiden; men framför allt röjer sig det uråldriga i folkets inre lif, i dess hela känslo- och föreställningssätt. Det röjer sig äfven i hogen för forntida sånger, sagor och traditioner.» — Vi kunna ej här motstå frestelsen att anföra en saga, som af Castrén, på följande pagg. nyssnämda arbete, berättas, — dels emedan hon öfverensstämmer med det, som ofvan om Karelarne blifvit citeradt, dels emedan hon bekräftar det, som vi uti det föregående på ett annat ställe yttrat om arten af det melankoliska elementet hos den Finska

sångmön öfver hufvud. Efter att fåfängt hafva uppmanat en ondsint gumma i Sotkuma by att lära honom någon af sina sånger, beqvämde sig gumman slutligen att för honom tälja en saga, hvilken af Castrén återges sålunda: «En gång», började gumman, «hade en gosse fått i sitt hufvud, att han borde blifva en stor och frejdad sångare. I sådan afsigt hade han länge gått i lära hos de kunnigaste mästare, men af dem alla erhållit det enstämmiga vitsord, att han ej kunde lära sig den ädla konsten. Häröfver blef han nu mycket bedröfvad, grubblade dag och natt och öfverlade med sig sjelf, hvad han borde göra för att få sin önskan uppfylld. Men, huru mycket han äfven tänkte och grubblade, så blef det ej desto bättre sångare af honom. En gång hände det sig, då han satt försänkt i sorgsna tankar, att en obekant person helt plötsligt trädde för hans åsyn. Det var Manalainen (den underjordiske, de dödas bevakare och beherrskare), som kom och sporde honom om orsaken till hans bekymmer. Sedan gossen gjort besked för allt, tog Manalainen honom vid handen och ledde honom bort, långt bort, till en aflägsen ödemark. Sedan de kommit till det aldra dystraste stället af ödemarken, försvann Manalainen lika hastigt, som han kommit, och lemnade gossen åt sitt öde. Men, då nu denne såg sig ensam och öfvergifven midt i den djupa ödemarken, vaknade den rätta sorgen i hans hjerta och gaf sig luft i sånger, — de härligaste sånger, som en dödlig någonsin diktat.» Af denna berättelse, tillägger Castrén, gjorde gumman nu en tillämpning på mig och sökte råda mig att söka sånger, icke i Karelen, men i mitt eget hjerta. Likheten af föreställningssättet i denna saga med det i Kalevala är tydlig. Man behöfver blott erinra sig det stället, der det berättas om den ensliga björken, som står på heden och klagar och är mycket sorgsen öfver att stå så ensam och gagnlös i verlden, hvarpå Wäinämöinen af henne fogar tillsammans en kantele, — till härliga toner och en evinnerlig glädje åt hela skapelsen.

Att vidare framställa sjelfva det faktiska, mytiskt-historiska innehållet af det Finska nationalepos vore icke här på sin plats.

Likväl kunna vi ej förbigå slutet. Efter att hafva varit med om verldens skapelse, efter att genom otaliga strider så väl med svärdet som magisk vishet, men mest genom den sednare, hafva besegrat Pohjola, den nordliga, mot Kalevala fiendtliga stamorten, eröfrat och bemägtigat sig, åtminstone till en del, Sampo, ett slags magisk talisman för all sköns lycka och välstånd, och sålunda grundat hela sitt lands, Suomis, lycka, efter dessa idrotter träffas Wäinämöinen, denna den stora älsklingshjelten hos den Finska sångmön, äfven af sitt eget slutliga öde. Detta framställes i runorna ungefär sålunda: Ett barn, Kristusbarnet, hade blifvit framfödt till verlden, och en gubbe (Wirokannas, en mytisk person) kallades att döpa detsamma. Men, emedan barnet var faderlöst, kunde det icke erhålla dopet, inan en domare afgjort, om det öfver hufvud finge blifva vid lif. Till att fälla denna dom kallades Wäinämöinen såsom den uteslutande «vise», och han förkunnade det utslag, att barnet borde dödas. Då upplät pilten sin mun och förebrådde Wäinämöinen, att han dömt orättvist. Härpå döpte gubben, Wirokannas, piltebarnet till en konung öfver — Karelen; men Wäinämöinen, sårad och förgrymmad, seglade af med en kopparbåt till det ställe, som är beläget midt imellan himmel och jord, yttrande vid sin affärd följande ord:

«Låt ännu en tid gå öfver,
Dagar komma, dagar flykta,
Då skall åter man mig sakna,
Vänta mig och mig behöfva,
Att en annan Sampo bringa,
Nya strängaspel förläna,
Föra fram en annan måne,
Annan sol i frihet sätta;
När man sol och måne saknar,
Ingen fröjd det ges på jorden.

Sin harpa lemnade han dock qvar åt det Finska folket till en evärdelig glädje.

Högst eget förefaller oss i många hänseenden detta slut.

Likasom den gamle vise Wäinämöinen anat detta barns kommande seger öfver den verld, som den vise sjelf representerade, dömer han barnet från lifvet. Denna hårda, skoningslösa dom af den i det föregående ständigt lika milda och välvilliga som vise heroen samt hans förgrymmade affärd trycker på det hela till sist en skarp, hednisk stämpel, på samma gång detta slut i lika enkla och storartade som omedelbara och allmängilltiga drag tillkännagifver den annalkande kristendomens seger och sålunda utgör den mest betydelsefulla och naturliga fulländning af det hela. Men dessa slutrunor, hvilka tydligen bevisa sig vara mycket yngre än de föregående, i hvilka den Finska urverlden lefver i all sin ålderdomlighet, dessa slutrunor utvisa imedlertid derjemte, huru hela den stora nationaldikten uppstått småningom och generationsvis, och att den sålunda i vidsträcktaste mening utgör det Finska folkets gemensamma skapelse och nationalegendom. Lika egna och märkvärdiga i och för sig förekomma oss de slutord, Wäinämöinen yttrar vid sitt afsked från Finnland. Denna utsago, att Finnland skulle förlora sin Sampo, sitt strängaspel, sin sol, sin måne, — förekommer hon ej, på den ståndpunkt vi inneha och med den kunskap om ödenas lopp vi ega, såsom en profetia om den tillvaro, Finnland redan varit underkastadt, — förlusten eller åtminstone tillsidosättandet af dess nationalitetsrätt och politiska sjelfständighet, en lott, som drabbat de flesta nationer, hos hvilka kristendomen blifvit införd med eld och svärd, — förstämmandet och undanträngandet af dess språk, det är dess strängaspel, — samt slutligen den hotande förlusten af hela dess inre andiga ljus och frihet till utveckling öfver hufvud — dess sol, dess måne! Och detta löfte, att han likväl en gång skulle återkomma, då hos Finnland väcktes saknaden efter dessa förlorade skatter, — kan det icke på sätt och vis sägas hafva blifvit uppfyldt i och med Kalevalas upptäckande och återuppdykande på en tid, då Finnland fattades af nya, nationala sträfvanden, och att i dessa uråldriga sånger Wäinämöinen i sjelfva verket till sin rätta odödliga gestalt och kraft åter upplefvat bland sitt folk? Må man dock

för all del icke tillägga Fennomanien någon dylik åskådning och egnandet af någon profetisk helgd åt ett ställe, som, då det för sex århundraden sedan diktades, naturligtvis ej kunde innebära annat än ett känslans uttryck för sin tid. Vi hafva blott för vår egen del velat anmärka det besynnerliga i ett dylikt, ödelikt, sammanträffande.

Hvad som imellertid är säkert är, att Kalevalas upptäckande utöfvade den mest afgjorda och snabba verkan på hela det Finska nationalmedvetandet och på det Fennomanska partiet i synnerhet. Ett folk, sade man, som varit mägtigt af en dylik skapelse, — som varit mägtigt nog att undan seklerlånga öfversvämningar af främmande, strida vågor rädda denna skatt, likasom till en pant på en bättre framtid, — ett folk, som ännu är friskt, oförderfvadt, troget sig sjelft, — är då ej ett dylikt folk värdt att en gång ändtligen få inträda i de öfriga nationernas leder med anspråk på den framtid, som utvecklandet af dess egen nationalitet genom tillegnandet af en sjelfständig civilisation och verklig bildning kunna gifva? Och är icke detta språk, som uttryckt så mycket skönt, och som sjelft är ett af de skönaste idiomer i Europa, är det då icke värdt att i och för sig sjelft beaktas och odlas, att för sin egen skull ega en betydelse, en framtid, och icke blott såsom ett medel för en dold, politisk agitation? — Och, om detta måste bejakas, hvar skulle då måttet, gränsen gifvas för denna odling, denna bildning? När skulle det vara nog? Eller, från allmänt national och mensklig synpunkt betraktadt, egde icke det Finska språket lika så väl som det Svenska rättighet till den högsta odling, den högsta bildning och den högsta literatur? Här i denna reflexion fann, såsom vi redan anmärkt, Fennomanien sin egentliga spets, den grundläggning i sig sjelf, utan hvilken intet sträfvande har rätt friskt mod och glädje, emedan en dylik grundval i sig tillika utgör det högsta berättigande. Ej heller var detta språk något förut så obekant för många af de unga Fennomanerna. Tvärtom, i sin barndom hade de hört och talat det i skog och vid sjö, dess ljudfall förenade sig med det innerligaste och tidigaste af deras egna minnen och

deras uppfattning af lifvet, och till idéens allmänna enthusiasm för denna sak sällade sig således för många den enskilda tillgifvenheten.

Men nu följde äfven öfverdrifterna. Om, sade man, det Finska språket är lika skönt och till odling lika berättigadt, som det otvifvelaktigt är Finnlands eget, hvarföre skulle då Svenskan mer förbli det herrskande språket i landet? Hvarföre kunde icke Finskan med tiden äfven så väl bli den högsta undervisningens som vetenskapernas, det bildade umgängets som regeringens offentliga språk? Var ej den Finska folkstammen landets urstam, utgjorde han ej ännu den vida öfvervägande delen af befolkningen, och var ej en dylik återställelse i sjelfva verket intet annat än dess naturliga, ehuru länge förhållna rätt? Genom en sådan omkastning skulle det Svenska språket på sätt och vis, ehuru i omvändt förhållande till utbredningen, kommit att intaga Finskans närvarande plats, då det endast blifvit folkspråk i några få kustprovinser, hvarest afkomlingar efter fordna Svenska kolonister ännu fortlefva. Ja, möjligtvis skulle äfven dessa, såsom varande de fåtaliga, småningom införlifva sig med och försvinna i det mägtigare vordna Finska elementet.

Vi hafva nu följt Fennomanien ända till hennes afart och utvecklat de ytterligheter, hvartill hon gjort sig skyldig. Enkel, berättigad, så länge hon, vädjande till de allmännaste menskliga rättigheterna, blott gjorde anspråk på bildning och utveckling äfven för Finskan, blef deremot hennes ställning invecklad och falsk, så snart hon vände dessa fordringar såsom ett vapen mot Svenskan, emedan denna naturligtvis å sin sida med samma rätt kunde åberopa sig dessa allmänna rättigheter, emedan hon historiskt redan egde sådana.

I sanning är hela framställningen af denna Fennomaniska öfverdrift lika svår som grannlaga, och hade vi gerna velat bespara oss densamma, öfvertygade, såsom vi det äro, att hon snart nog skall försvinna af sig sjelft och sålunda afkunna den lämpligaste domen öfver sig, — om icke åter å andra sidan hoppet, att höjandet af en redlig röst skulle bidraga att påskynda skingrandet af

de dimmor, som sedan länge varit lägrade mellan Bottnens båda stränder. Ty i tvister mellan tvänne parter, som äro hvarandra i hjertat kära, är det bekant, att åstadkommandet af en förklaring är det svåraste; är denna en gång bara påbegynd, så kan ej annat än frid och god vänskap åter inträda. Må Sverige anse denna framställning såsom ett dylikt vädjande till dess hjerta samt tillika som en uppmaning att gå in i sig sjelft och derifrån aflägsna all möjlig orättvisa och partiskhet, som det å sin sida kunnat göra sig saker till.

Hvad nu den skildrade ultrafennomanien beträffar, så skall äfven denna för den oväldige granskaren framställa sig i en betydligt mildare dager, än vid första påseende kunde tyckas. Hvad man i synnerhet fäst sig vid är, att det ej var på Finska, utan på Svenska språket, som dessa planer mot Svenskan blifvit uppkastade, och att denna agitation ofta drefs af män, hvilka, Svensk-liga så väl till härkomst som bildning, knappast sjelfva förstodo eller kunde uttrycka sig på det språk, hvars rättigheter de dock så ifrigt förfäktade. Man har funnit i synnerhet detta otacksamt, ja, onaturligt som ett sjelfmord. Men man har ej då betänkt den magt, som en i och för sig stor och ädel idée eger att, oberoende af alla öfriga förhållanden, fatta och hänföra det unga sinnet. Då äfven enligt vår föregående framställning det i allmänhet var Svenskans så väl moraliska som politiskt välbetänkta skyldighet att i begynnelsen gå Finskan till mötes, så insees dessutom lätt, huru nära en dylik öfverdrift låg för handen. För det andra kunde Fennomanien icke fatta, hvad så många ännu ej begripa, nämligen hvarföre icke, oaktadt så otaliga språk på jorden uppstått och utbildat sig jemte hvarandra, och detta, ehuru de skiljda nationaliteterna ej alltid unnat hvarandra deras ömsesidiga frihet, hvarföre icke då tvänne språk skulle kunna trifvas och blomma jemte hvarandra i ett land, hvarest de stammar, som representera dessa språk, lefva i den bästa fred och enhet med hvarandra, såsom de ock från urminnes tider det gjort. Eller hvarföre det icke kunde anses såsom i grunden mindre nödvändigt, att ettdera af

dessa språk skulle kunna fortlefva endast på det andras bekostnad, då det rike, inom hvilket hvartdera hafva att göra sina eröfringar, ju är för dem båda lika gemensamt som fritt och oändligt, — nämligen andens och bildningens.

Vi veta, att mången här säkert skall skynda sig att invända, det språket ju tillika är ett organ för många andra verklighetens förhållanden i lifvet, och att uti ett land, som i folkligt och statligt hänseende vill bilda ett helt, dock ett språk måste vara det högsta och ena organet för dess gemensamma bildning, likasom för regeringen, om eljest den enhet skall finnas, som förverkligar och stadfäster ett folkligt och statligt samhälle. Men just på denna ståndpunkt var det ju Fennomanien stod, då hon, åsyftande en dylik enhet, fordrade Finskans allena herrskande öfvermagt i landet, och ingen annan ståndpunkt var det Sverige intog, då det reklamerade samma anspråk åt Svenskan. Och med hvad rätt gjorde Svenskan anspråk på ett dylikt uteslutande privilegium? Säkert med lika mycken, men derföre ock med lika ringa, som Finskan gjorde det. Ty, om Svenskan å ena sidan egde att åberopa för sig den traditionela och historiska rätten, egde Finskan äfven, å sin sida, lika heliga, allmänt menskliga och nationala rättigheter. Ja, i sjelfva verket till en dylik enhet var det äfven Ryssland syftade, då det jemte sitt politiska system beredde införandet af sitt språk hos alla sina underlydande nationer. Om nu detta syfte dömes som barbariskt, måste väl de båda föregående i grunden falla under samma dom. Men till dylika orättvisor ledes man ovillkorligt, då man under ändliga och tillfälliga förhållanden vill underordna det, som i sig redan är oändligt berättigadt. Till dylika, i och för sig berättigade, urförhållanden inom menskligheten höra väl familjen, likasom nationaliteten, och ur och genom dessa är det som de samhälliga och statliga förhållandena sedermera utvecklat sig, och icke tvärtom. Men, om staten sedan vidare utbildas och blir ett uttryck för nationaliteten, så sker detta naturligtvis blott derigen-

om, att nationalitetens ursprungliga och fulla innehåll, ehuru nu i en högre, från den första naturlighetens oväsendtliga inskränkningar renad utbildning, finner sin tillfredsställelse och sanna lifsluft inom staten, och ej derigenom, att hon i något väsendtligt skulle uppoffra sig, ja, förneka sig för ett abstrakt begrepp om enhet. Efter en dylik formel uppfattning af stat och statsenhet skulle alltid antingen statsgränserna måsta sammanfalla med nationalitetsgränserna, eller ock nationaliteter, som af yttre tillfälliga förhållanden blifvit sammanförda under en regering, måsta låta uppsluka sig af en bland dessa, för att sålunda åvägabringa den erfoderliga enheten. I ena fallet skulle staten, bunden vid en gifven nationalitets skrankor, förlora sin karakter af en fri, utaf den fria, från de naturliga inskränkningarne redan lösta, menniskoanden frammanad skapelse, genom hvilken han, uti rena, af sig sjelf blott satta, former förverkligar sin frihet och sedlighet; i sednare fallet åter bli en Moloch, ett slags sjelfständigt, tyranniskt väsende, som för sin abstrakta exsistens blott betraktade menskligheten som ett material.

Det sednare fallet och dess förverkligande är det, som de flesta mer eller mindre absolutistiska styrelser i sjelfva verket haft för ögonen. Men vi fråga, om någotdera i grunden är rimligt, eller om de historiska och faktiska förhållandena äfven tala derför? Finna vi ej tvärtom, att icke blott en enda nationalitet bildat flera stater, med sinsimellan olika institutioner, såsom t. ex. den Tyska, utan äfven att en stat inom sig i långa tider förenat flera olika nationer, utan att dessa derföre ännu sammansmält med hvarandra, såsom t. ex. den Österrikiska. Om någon purist i nationalitetsväg här invänder, att Österrike ock derför är en så löst sammansatt stat och ofta haft att kämpa med uppror af sina undersåter, så kan härpå med skäl svaras, att det kommit sig deraf, att dess regering ständigt arbetat med att förverkliga en dylik abstrakt statsenhet på bekostnad af sina olika nationaliteters ursprungliga lifsformer, hvaremot, om det låtit dessa vederfaras deras rätt, dessa uppror äfven troligen uteblifvit, och staten icke

desto mindre förverkligat sin sanna enhet och styrka, då till bandet af de gemensamma materiela fördelarne och interessena kommit det ännu mer förenande af den gemensamma tillgifvenheten och aktningen för hvarandra. Klart är imellertid, att begreppen nationalitet och stat ingalunda sammanfalla med hvarandra. Det sednare är nämligen af en mycket allmännare och andigare natur, och det är derföre hos det intet, som hindrar, att det ju faktiskt kan omfatta flera, ja, nära på huru många nationaliteter som helst, blott med villkor, att dessa nationaliteter deruti finna sin tillfredsställelse och fria utveckling, det enda och ovillkorligt nödvändiga, hvarigenom först staten kommer att svara mot sitt begrepp af att på en gång vara en fri, af den fria, ur naturens hvarje inskränkning lösta, menskoanden satt lifsform, men tillika vara uppfylld af det konkreta innehåll, som omedelbart är gifvet vare sig i nationaliteten eller nationaliteterna.

Det kunde kanske för en ytlig blick tyckas, som, ju mer hvarje nationalitet sjelfständigt utbildade sig, desto mer skola de fjerma sig ifrån, blifva olika med hvarandra och således mindre bli egnade att gemensamt bilda en statsenhet. Motsatsen just eger dock rum. Endast barbariska, ociviliserade nationer äro i grunden för hvarandra främmande, emedan den naturliga ståndpunkten är den råa egoismens och inskränkthetens. Deremot, ju mer folkslagen blifva kultiverade, ju mer hvars och ens nationalitet fritt fått utbreda sig i bildningens solsken, desto mer närma sig deras andar och blifva förtroliga med hvarandra, desto mer sammanfalla deras begrepp om sedlighet och frihet, hvilkas förverkligande staten är, ja, desto mer gemensamma måste sjelfva deras materiela fördelar och interessen blifva, — och, i följd af allt detta, desto mer egnade måste de blifva att gemensamt bilda en sann och lefvande statlig enhet. Den, som tviflar på en dylik de olika folkandarnes, genom nationalitetens utveckling, slutliga närmande och sammanfallande, den kaste endast den flyktigaste blick på det närvarande Europa. Ty hvilket verkligt föreningsband, hvad sann gemenskap eger rum mellan t. ex. Lill-Ryssen och Baschkiren vid Ural, och hvad interesse binder Polacken vid Ryss-

land i närvarande stund, och det oaktadt alla dessa stammar äro inpressade inom en statsenhet? Deremot se vi det Vestra Europas bildade stammar, ehuru hvar för sig fria och sjelfständiga, sjelfmant alla förena sig mot Ryssland; och, om de icke formelt ännu bildat ett statligt helt, så kunna likväl redan de allt tätare och tätare återkommande konferenserna och kongresserna betraktas såsom en sorts Amfiktyonisk församling, der de gemensamt öfverenskomma och besluta om sina angelägenheter. Och hafva de icke äfven förstått och öfverenskommit med hvarandra, oaktadt de hvardera egt sin utbildade nationalitet, sitt eget språk? Med den ofantliga andiga vexelverkan, som en rikt utvecklad, likartad bildning måste åstadkomma, med den personliga, som högt drifna materiela interessen och snabba kommunikationer tillvägabringa, måste nämligen en Europé nu för tiden, utom sitt eget modersmål, dessutom kunna åtminstone ett eller två, ja, ännu flera af de öfriga Europeiska språken. Vår tids allmänt spridda språkkunskap är ju ett fenomen, som man velat gifva en ända derhän kosmospolitisk betydelse, att man betraktat detsamma såsom början till ett totalt försvinnande af nationaliteterna i hvarandra. Hurusom en verklig förening eger rum, i det de kultiverade nationerna så väl i medvetandets enhet som genom faktiska beröringar förbinda sig med hvarandra, hafva vi redan anmärkt; men, att helt formelt fatta saken så, att denna förening skulle i sjelfva verket ega rum genom de olika nationaliteternas utplånande, tro vi vara ett misstag, emedan just dessa ursprungliga nationalitetsanlag visat sig vara de sanna organerna för ett dylikt folkens närmande till hvarandra. Då de icke äro till hinders, utan tvärtom befordra detta allmänna mål, så måste vi äfven antaga, att de, såsom andra lifsformer i naturen, skola qvarblifva.

Nå väl, utan att nu derföre villja ställa något horoskop för Finnlands framtid, villja vi här blott yttra den åsigten, att vi ej på något sätt inse omöjligheten, hvarföre icke så väl Finskan som Svenskan skulle i vidsträcktaste mening kunna vederfaras hvardera

hennes rätt, och Finlands samhällsförhållanden ändå vara så inrättade, att det utgjorde ett helt under en gemensam regering, antingen nu denna föreställes såsom en sjelfständig, särskild för Finnland, eller bildande en underordnad, dock fri, länk i en allmännare och större enhet, t. ex. en allmän Nordisk förbundsstat. Hvarken begreppen af en utbildad nationalitet eller af stat strida mot ett dylikt antagande, hvilket tvärtom är en konseqvens af den protest, hela tiden redan håller på att uttala mot de föregående nämda råa uppfattningarne af dessa förhållanden. Att med tiden, — sedan under ett friare statslif Finskan och den Finska folkstammen erhållit en betydligare utveckling, — åtskilliga vigtigare förändringar i dessas förhållande till Svenskan och den Svenska befolkningen i landet, — ja, dessa sednares möjligen särskildta, dock enligt vår tanke aldrig omedelbara, anslutande till den stora Svenska stammen i statsförbundet, — skall inträffa, det villja vi på förhand ingalunda bestrida; men någon olycka eller något missförhållande hvarken för Finnland eller för verlden kunna vi deri ej heller upptäcka.

Dock, vi lemna nu denna polemik. Hon har ej blifvit förd, för att på något sätt urskulda ultrafennomanien, hvars ytterlighet vi tvärtom framhållit och med detsamma erkänt. Men det har skett för att bevisa, hurusom hon väsendtligen grundade sig endast på ett misstag, hvilket delades af icke så få andra. Såsom varande ett misstag skall hon imellertid snart nog försvinna i sin egen osanning och dermed afkunna den lämpligaste domen öfver sig sjelf. Åtminstone så länge Runeberg och alla de öfriga Finsk-Svenska skalderna och författarne i Finnland ännu, likasom förr, ega en Skandinavisk tunga, så länge behöfver ej Svenskan frukta för Fennomaniens machiavellistiska planer.

Hvad nu Fennomanien i hennes renhet, såsom ett nationalitetssträfvande i sig sjelft fattadt, beträffar, så hoppas vi, att intet tvifvel om hennes berättigande mer skall ega rum.

En bekräftelse derpå, och att hon icke är en blott lokal sjukdomsutväxt inom sin sfer, utan en naturlig länk i den samman-

hängande kedjan af samtidens innersta sträfvanden, det skola vi äfven finna, om vi kasta en blick omkring oss uti det öfriga Europa. Vi skola då finna, att Fennomanien ingalunda står enstaka, hvarken till sitt innehåll såsom sådant, eller till den form, i hvilken hon uppträdt. Tvärtom, nationalitet, nationalitetsberättigande äro juord, som nära på kunna sägas vara lösen i vår tid, — och uti Ungern, i Böhmen, i de Österrikiskt Syd-Slaviska länderna, likasom i Belgien, se vi denna rörelse framträda i helt och hållet samma form som hos Fennomanien i Finnland, nämligen i en literärt språklig. Denna form är alldeles egendomlig för vår tid, och några blickar på hennes uppkomst skola ännu fullkomligare förklara äfven Fennomaniens rätta väsen.

På samma tid nämligen som folken, i begynnelsen af detta sekel, trötta vid de redan seklerlånga och ändlösa dynastiska och personliga äregirighets-striderna, började fråga sig sjelfva, hvar då de naturliga, i sig sjelfva gifna, urformerna för de samhälliga och statliga förhållandena vore att söka, och funno svaret derpå: i nationaliteten, som i sig bildar ett naturligt begränsadt helt, hvaremot alla öfriga bestämningar, t. ex. ett berg, en flod eller några andra tillfälliga förhållanden, såsom varande endast något yttre, äfvenledes måste vara underkastade inflytelserna af alla möjliga yttre omständigheter och tillfälligheter samt lemna fritt spelrum åt passionerna och den råa styrkan hos enskilda äregiriga individer; — på samma gång detta medvetande började vakna, hade äfven den språkvetenskapliga forskningen, ändtligen genombrytande det formela skalet, gått till sitt ämnes djup, nämligen menniskoanden sjelf i hans helhet, af hvilken hon nu i språket fann endast ett lefvande uttryck och bekräftelse. I detta djup sammanträffade ock språkforskningen med historien, i det jemförelsen mellan de olika språken öppnade nya, hittills ej anade, utsigter öfver folkens förvandtskap och beröringar med hvarandra samt öfver deras syskonliga, begynnande lif i den natt, som hittills föregått den faktiska historiens början. I det ljus, som språkforskningen sålunda spred omkring sig, framstod då äfven språket sjelft mer än någonsin

som det närmaste och omedelbara uttrycket af ett folks tillvaro och utveckling, såsom utgörande den sanna och lifsfulla formen af en gifven nationalitet.

Att i de ofvannämda länderna, som till större delen ledo af en politisk och nationel ofrihet, de nyvaknade samhälliga och politiska sträfvandena måste ikläda sig en jemförelsevis intellektuel, literär form, var redan en följd af deras beroende tillstånd; men, då i främsta rummet erkännandet af nationaliteten och dess rätt var den grund, ur hvilken dessa nya sträfvanden uppspirade, inses äfven, hurusom språket, icke blott som ett organ för en tendens, utan äfven i och för sig, måste blifva ett föremål af vigt, om hvars vårdande man på det högsta lade sig vinn, emedan det just var nationalitetens gifna form. Att detta är uppkomsten af den nya tidens literärt-språkligt-historiskt nationala sträfvanden, skall väl ingen neka; och, hurusom Fennomanien i allo endast är en länk af dessa, bevisa de storartade historiskt-språkvetenskapliga forskningar, som äfven i Finnland anknötos nästan omedelbart efter Kalevalas upptäckande.

Likasom Ungrarne sände ut den ädla Csoma de Körös att söka upp deras fordna vagga i Asiens högland, så har äfven den Finska stammen egt sin store apostel. Det var Mathias Alexander Castrén. Under otaliga mödor och försakelser, i Lapplands kulna bygder, på Samojedernas ödsliga tundror vid Hvita och Ishafvens kuster, öfver Sibiriens ännu hemskare, omätliga snöfält banade han sig med ofrånvänd blick slutligen vägen fram till sitt mål, och, stadnande vid Altais höjder, fann han der den utgångspunkt, från hvilken den Finska folkstammen en gång uttågat. Dermed blef det mörker skingradt, som länge hvilat öfver stammens ursprung, och dermed intog denna nu den naturliga platsen i de Ural-Altaiska folkslagens stora kedja, med hvilkens uppdagande i allmänhet nya och egendomliga utsigter öfver folkens ur-grupper och första, tysta, irrande lif blifvit öppnade. Men, om Castrén sålunda genom det storartade och allmänt betydelsefulla i

sina forskningar skall intaga ett värdigt rum bland Europas öfriga vetenskapsmän, så skall det särskildta innehållet i dem, de vidlöftiga etnografiska, mytiska och språkliga undersökningar, han under sin väg anknutit genom iakttagelser hos de otaliga Finska stamförvandterna, som finnas spridda öfver dessa aflägsna rymder, — detta skall särskildt göra honom till den nationala vetenskapens heros i Finnland, likasom hans verksamhet äfven utöfvade ett afgjordt inflytande på Fennomanien och dess tillväxt. Vi kunna ej här undgå att anmärka det egna i det förhållandet, att, medan Castrén bröt sig vägen genom Samojedländernas och Sibiriens drifvor, på samma tid en annan Finne, Wallin, lika djerf och ihärdig, trampade den brännande sanden i Arabiens öknar, — den ena uppe bland Nordens is och köld, bland råa vidskepliga folkstammar, hvilka stå vid kulturens lägsta trappsteg, — den andra åter under Söderns glödande sol, kringdrifvande bland dess vilda, äfventyrliga, men sköna och ädla söner. De äro båda döda nu, dessa stora resande, plötsligt bortryckta från sin kraftigaste verksamhet. Men, om båda skola blifva ständigt dyrbara för Finnland, så skall dock Castrén, såsom han otvifvelaktigt gjort de största ansträngningarne och uthärdat de mesta försakelserna, äfven genom det direkt fosterländska innehållet af sin verksamhet blifva den, som skall ligga Finnlands hjerta närmast, och hvars namn, vid sidan af Lönnrots, Kalevalas frammanare, skall beteckna en af dessa andar, som brutit nya banor för en nation, ledt henne in derpå och sålunda grundat seklers nya lif.

Öfver hufvud rådde en vacker, enthusiastisk verksamhet i Finnland under hela denna tid, mellan åren 1830—50. Savolax-Karelska studentafdelningen, med många utmärkta medlemmar, ställde sig i spetsen för det unga Fennomaniska sträfvandet och understöddes dervid af Österbottniska afdelningen, hvilken snart bland sina anrika leder räknade ett ungt snille, en yngling, som sedan alltför tidigt bortgick, begråten och oförgätlig: Robert Tengström. I Kuopio utgaf den skarpsinnige och utmärkte Snellman sin Saima och gjorde dermed epok i den Finska journalistiken, och så

tade Runeberg sina «Fänrik Ståls Sägner». Vi hafva redan en ıg nämt dessa sånger. De, jemte Kalevala, utgöra historiska menter i Finnlands sednaste utveckling. De likasom tillfyllest-'a hvarandra; ty, hvad Kalevala och Fennomanien i följd af den :enskapliga rest, som ännu vidlådde dem, då t. ex. till Kale-la ännu nya runor och vigtiga varianter dagligen upptäcktes, ad de för den stora allmänheten ännu icke förmått klart fram-lla, nämligen det rent fosterländska, det sjelfständigt nationala h frisinnade, som låg på bottnen af deras framträdande såsom : slutligt mål, — det låg deremot här i «Fänrik Ståls Sägner» att säga i öppen dager och redan gifvet såsom deras omedel-ra innehålll. Fosterlandskärlekens och frihetens, kanske i någ-s bröst redan förklingande, men dock odödliga sägner voro erväckta här och träffade nu som en blixt hvarje sinne. Den ıkla folkliga form, hvari de voro klädda, de lefvande, högst ori-nela och utpräglade karakterer, som i dem framträdde, och hvil-as enskildta innehåll ej var annat än det allmännas, fosterlands-änslan och den sedliga friheten, men dessa nu åskådliggjorda i tu-en härliga, nya och oväntade skiftningar genom den dager, som könheten spred öfver dessa gestalter och, lik en lysande ocus, ständigt lät falla i deras hjertan, — den oförgätliga hi-toriska tidpunkt, hvari de egde sin rot och undfingo sin i hög-ta måtto nationala prägel, — allt detta beredde dem omedelbart nsteg i hvarje hjerta, och, när detta en gång skett, intrycktes de ›utplånligt der. Det skall säkert icke heller dröja länge, inan de i sin helhet bli öfversatta på Finska språket, i hvilken drägt de skola bli en folkbok, likasom Kalevala i Svensk öfversättning å sin sida skall bli en rik källa till ny, ädel glädje och nya bild-ıingsanlag för de Svensk-talande i Finnland och sålunda äfven för Sverige och genom detta medelbart för det öfriga Skandinavien. Icke ofrid, icke hatets fattigdom skall sålunda bli en följd af de båda språkens och stammarnes utveckling, utan tvärtom en stör-re enighet, ett allt innerligare närmande till så väl yttre som ınre helhet.

Besynnerligt förefaller det oss i sanning, att icke Sverige kunnat göra mera rättvisa åt det Finskt nationala sträfvandet, då det sjelft helt nyligen varit fattadt af lifliga tendenser och sympathier utaf en art, som har den största likhet med Fennomaniens. Eller äro icke de Skandinaviska ideerna just grundade på den språkförvandtskap, som råder mellan de tre vest-nordiska nationerna, och är icke språkets egenskap att vara nationalitetens sanna form och berättigade uttryck äfven derigenom medgifven? Om, då de Skandinaviska mötena egde rum, icke Finnlands ungdom äfven strömmade till dem för att värma sig i den återväckta brödrakärlekens solsken, så skedde det ingalunda hvarken af nyck eller ens blott för det politiska nödtvångets skull, som förbjöd dem det, utan det hade en mycket djupare grund, — nämligen i medvetandet deraf, att Finnland nu hade en väg för sig att vandra, att det af egen kraft måste skapa sig sjelfständig utveckling, och att den Finska nationaliteten, det Finska språket egde lika heliga, oförytterliga rättigheter dertill som hvilket annat som helst. De Svensk-talande, likasom de rent Finska, voro lika mycket bundna dervid, emedan en splittring, ett egoistiskt öfvergifvande af hvarandra skulle i den ställning, hvari Finnland befann sig, medfört bådas undergång.

I sanning, för att fortfarande villja intaga en dylik afskiljd ställning och vidhålla sträfvanden, hvilka alltmer började förknippas med svårigheter och mörknande utsigter åt alla håll, dertill fordrades mera än blott envishet för den en gång fattade idéen, vore äfven denna envishet — Finsk. Ty redan för länge sedan hade den Ryska regeringen, upptäckande hvad som låg på bottnen af Fennomanien, börjat betrakta henne med misstänksamma ögon, och slutligen, när under den första vetenskapliga slöjan ett rent nationalitetssträfvande likasom det dermed nödvändigt förbundna frihetssinnet framträdde, började hon nära på att förfölja densamma, dertill begagnande ett medel, som, undvikande skenet af yttre våld, likväl fullkomligt motsvarade sitt ändamål, — nämligen censuren. Hvilket trassel och ofta fruktlöst arbete, hvilka

förödmjukelser och småaktiga tyranniseringar de Finska journalisterna, så väl de, som skrefvo på Svenska, som de på Finska, härefter blefvo underkastade, låter sig ej beskrifva. Ofta, när ett blad var färdigt att läggas under pressen, kom en censor, hvars skuggrädda, nitiska spårsinne vädrat upp något aldrig så litet fosterländskt frisinnadt i ett enstaka uttryck, hvilket för resten kunde innehålla blott en den äldra vanligaste, allmänt erkända sats, — och sopade så spalterna rena. Det fordrades i sanning mera än mod att uthärda detta. Slutet blef, såsom bekant, att det plötsligen rent af förbjöds att på Finska trycka annat än saker af rent religiöst eller ekonomiskt innehåll, samt dessutom, att en Finsk bokhandelsprodukt ej finge understiga 4 ark *) Dock förlo-

*) En insänd artikel i N:ris 202 och 203 af Svenska Tidningen nästförflutna år: "Ställningar och Förhållanden i Finnland", innehåller den åsigten, att det skulle varit Fennomanien sjelf. "den storlåtiga, öfvermodiga Fennomanien", som genom sin öfverdrift bragte förderfvet öfver sig och sin sak. Detta skulle hufvudsakligen skett derigenom, att hon till öfverflyttande "på rent Auraisk jord" olyckligtvis och alltför tidigt valt "en ryktbar dram, som öfver allt andades frihetssinne och talade om frihetskamp". (Det var Schillers Wilhelm Tell, kunna vi tillägga.) En något mindre snabb slutledning, men en betänksammare blick i sakernas inre sammanhang skall deremot, såsom vi hålla före, låta inse, att denna öfversättning väl kunde vara en anledning, och dertill en tillfällig anledning, men icke en grundorsak till det censorliga magtförbud, som vid denna tid drabbade den Finska pressen. Ty, då den Ryska regeringen så helt och hållet egde denna magt i sitt våld, hade hon ju, i fall detta dess förgrymmande endast föranledts af nämda öfversättning, helt enkelt kunnat endast förhindra icke blott tryckningen af denna, men äfven i framtiden af hvilken annan dylik omedelbart frihetsandande produkt som helst, utan att derföre, såsom hon nu gjorde, nästan rent af förgöra den Finska nationala pressens verksamhet, endast lemnande de rent religiösa och rent ekonomiska interessena öppen talan. Mellan dessa båda ytterligheter inom den menskliga odlingessferen, hvilka tidigast och redan hos de mest barbariska nationer träda i ganska liflig verksamhet, mellan dessa gifves det ju hos redan framskridna och kultiverade nationer otaliga andra frågor af största vigt

rades ej modet, utan Finnland hoppades ännu, och sist på den försyn, som går genom historien och lär oss, att stora, despotiska välden, sedan de uppnått en viss omfattning, dock slutligen alltid springa sönder, då det mål är hunnet, som med dem varit åsyftadt. Finnland litade fast derpå, att icke dessa välden i och för sig sjelfva, utan framåtskridandet öfver hufvud, måste vara verldsandens mål, och att dettas innersta väsende, såsom för den enskilda menniskan så äfven för nationerna, måste vara den sedliga friheten och sjelfständigheten i deras fulla utöfning uti verkligheten.

Sådan är då den naturliga utvecklingen och närmaste ställningen i Finnland; och, om man vill göra densamma rättvisa, så måste man erkänna, att hon, på samma gång hon var det enda och nödvändiga skyddsvärnet mot Rysslands påträngande, tillika var den enda och sanna, som kunde berättiga Finnland till hoppet om framtida bättre dagar. Icke genom intagandet af en egen, oafhängig, nationalitetsställning, denna må nu ha varit Finsk eller Svensk, gjorde sig Finnland otroget mot sig sjelft eller sitt ford-

---

och interesse, hvilka frågor derjemte ingalunda behöfva uppmana till någon omedelbar frihetskamp. Att Ryssland imellertid gick till väga så som det gjorde bevisar, enligt vår öfvertygelse, klarligen, att det var Fennomanien i hennes helhet, såsom ett i dagen trädande nationalitetssträfvande och derigenom äfven frihetssträfvande öfver hufvud och i ren, allmänt mensklig betydelse, som hade väckt Rysslands uppmärksamhet, och som det ville stäcka och undertrycka; — och, att, med detta lofliga syfte för ögonen, nästan hvad annat som helst, lika gerna som öfversättningen af Wilhelm Tell, kunnat tjena som en anledning, är något, hvilket, såsom vi tycka, lika klart följer af Rysslands ställning och vanliga sätt att gå till väga.

Att förenämda tidningsartikel: "Ställningar och Förhållanden i Finnland", är skrifven med en i allmänhet ovanlig sakkunskap och opartiskhet i afseende på Finnland, villja vi gerna medgifva. Men, hvarföre densamma, efter de oväldiga och skarpsinniga premisser, han uppställer, dock icke leder sig till mer bestämdt gifna och uttalade resultater i sina slutpåståenden, är något, som vi undrat öfver, och hvartill uti ett följande häfte vi skola återkomma.

na moderland, då just nationaliteten och fosterlandskänslan är den enda grund, på hvilken ett folk varaktigt kan stödja sin utveckling. Deremot, om det obetingadt slutit sig till eröfrarn eller ock misströstande lagt händerna i kors, hvilket haft samma följder, då först skulle det gjort sig skyldigt till en dylik otrohet, emedan det tillika varit en otrohet mot menniskoandens sanna väsen öfver hufvud. Vidmagthållandet af sjelfständighets-driften, hvilken såsom en naturlig följd utgår från dess intagna ställning, skall deremot nu, och i främsta rummet, bli den bästa bundsförvandten åt alla dem, som i frihetens och civilisationens sanna interesse önska stäckandet och upplösandet af Rysslands tryckande och demoraliserande öfvervälde i den Europeiska norden.

Om under denna utveckling, detta tysta arbete, mången, som lifvats deraf och troget arbetat i dess tjenst, dock knappast sjelf varit medveten af det egentliga mål, mot hvilket han syftade, så är detta en följd af den undertryckta ställning, åt hvilken hvarje sjelfständigare sträfvande i Finnland under denna tid i allmänhet var prisgifvet, och som hade det med sig, att man mer af instinkt än af fullt medveten och klart uttalad öfvertygelse verkade i sitt kall. Om under denna utveckling åtskilliga andra befunnits vara öfverlöpare från den sak, hvilken de först med ungdomlig värma omfattat, för att sedan endast begagna henne som ett enskildt medel för sjelfviska ändamål, så bör icke det heller så mycket förvåna oss och aldra minst kasta en skugga på det Finska nationalitetssträfvandet i dess helhet, då det ju, tyvärr, är ett fenomen, som möter oss under alla tider och förhållanden såsom en till fortsatta ansträngningar äggande påminnelse om den menskliga naturens vankelmod och ofullkomlighet. Det Finska nationalitetssträfvandet i och för sig, vare sig nu i sin allmänlighet eller särskildt som Fennomani, har deremot aldrig i följd af sin grundnatur kunnat gå barbarismens och Rysslands ärenden, om än detta trott sig tillfälligt kunna begagna henne. Detta känner och anar det Finska folket äfven i djupet af sitt hjerta, och det är derföre intet, som mer sårat och förbittrat det än

Sveriges misskännande af dess verkliga ställning i denna punkt. Det ocker, Ryssland vetat att bedrifva med denna förbittrade känsla, den mur, som det i andigt hänseende egt magt att uppdraga mellan den fordna dottren och modren, dessa äro ock derjemte bland de tillfälliga orsaker, hvilka ur sig framfödt den kyliga dimma, som på sednare tider skockat sig mellan de båda Bottniska stränderna. Och, — att det varit misskännande och missförstånd, att det varit tillfälliga och yttre orsaker, hvilka det på sätt och vis i intetderas magt stått att afhjelpa, som åstadkommit Sveriges och Finnlands kyliga aflägsnande från hvarandra på sednare tider, — det är detta, vi önskat bevisa med vår framställning, — och det har skett under denna tid särskildt för att derigenom sedan desto klarare kunna uppdaga den väg, på hvilken, enligt vår öfvertygelse, en lika så naturlig som möjlig återförening af Sverige och Finnland bör ske, på det att denna återförening må svara mot sitt egentliga ändamål, nämligen icke blott den enas eller andras, utan bådas gemensamma högsta möjliga nytta och tillfredsställelse.

På Z. Hæggströms förlag hafva under de sista åren (1848—1855) utkommit följande Noviteter:

AGARDH, J. G., Naturkunnighetens Första Grunder. Tredje Uppl. Med 54 i texten intryckta Figurer; 1853, 13 ark 8:o. (h. 1 rd.)
ALARD, And. Fr. Svensk Ziffer-Choralbok. Svenska Psalmbokens och Messans Melodier med Ziffer-noter; 1849, 3 ark 12:o. (h. 8 sk.)
ANDERSSON, A. J. Algebra, för Nybegynnare och till ledning vid sjelfstudium, omfattande läran om första och andra gradens eqvationer med en och flera obekanta. (h. 1: 16)
ANDERSSON, A. J. Läran om Logaritmer och Serier, för Begynnare och till ledning vid sjelfstudium; 1852, 3½ ark 8:o. (h. 16 sk.)
ANDERSSON, N. J. Atlas öfver Skandinaviska Florans naturliga familjer. Med 29 blad Beskrifningar och 29 Plancher; 1849, (h. 2: 32.)
ANDERSSON, N. J. Plantæ Scandinaviæ descriptæ & delineatæ. Fasc. I:us, Cyperographia; 1849, 8:o, 5½ ark text med 8 plancher, h. 2: 16. — Fasc. II:dus, Gramineas Scandinaviæ complectens, cum 12 Tabulis fasciculo separato editis; 1852, 8 ark text med 12 pl. h. 3: 24.
ANDERSSON, N. J. Skandinaviens Växter, beskrifna och analytiskt afbildade. Första Häftet: Skandinaviens Cyperaceer; med 8 Plancher i särskildt häfte; 2: 16. — Andra Häftet: Skandinaviens Gramineer; med 12 Pl. i särskildt häfte; 3: 24.
ANDERSSON, N. J. Vexternas Anatomi och Physiologi. I sammandrag af *F. Unger*. Med 79 i texten intryckta Figurer. (h. 1: 24.)
BJÖRKMAN, P. Stielers Schol-Atlas öfver Gamla Verlden, med 416 nya, dels tillagda, dels rättade namn, utom andra nödiga rättelser och förbättringar; 1849. Innehåller 14 chartor. (h. 1: 32.)
BORELIUS, J. J. Menniskans Naturlif i dess förhållande till det Andliga Lifvet. Populärfilosofiskt Försök; h. 24 sk.
CARLING, O. Trigonographen: ett instrument till bestämmande af ytors inneh., jemte Tabeller till lättnad vid arealers uträkn. h. 32 sk.
CHAMBERS. Inledning till Naturens Kännedom, öfversatt från Engelskan och lämpad efter Svenska Folkscholans behof. Förordad af *A. N. Schmidt*. Med 51 Träsnitt. (h. 40 sk.)
DAHL, S. A. Läran om Logarithmer och deras användande vid Numeriska Beräkningar; h. 24 sk.
DAHL, S. A. Tabeller till lättnad vid qvadrering, qvadratrotsutdragning samt arealers uträknande, af *Olof Carling*. h. 24 sk.
EKENDAL, J. H. Interpunktionslära, grundad på Satsläran. h. 4 sk.
EKENDAL, J. H. Svensk Rättstafningslära i enlighet med Svenska Akademiens stafsätt, jemte Bihang om Runorna. (h. 24 sk.)
ENBERG, L. M. Den teoretiska Filosofiens Grundläror; (h. 1: 24.).
ERDMANN, A. Lärobok i Mineralogi. Med 260 i texten intryckta figurer; 1853; 31 ark 8:o, (h. 3: 16)
FLODMAN, J. C. Tros- och Lefnadsspegel. — Andaktsstunder för den evangeliskt christna qvinnan, efter Tyska Originalets Andra Upplaga. Förra Delen: Trosspegeln; 13 ark 12:o med lithogr. Titelblad o. Titelvignette; Senare Delen: Lefnadsspegeln, 12½ ark 12:o med lithogr. Titelblad o. Titelvignette; 1851. (h. 2: 40.)
FRIES, E. Botaniska Utflygter. Första Bandet (h. 2: 8). Andra Bandet (h. 2 rd.).
FRYKHOLM, J. Försök till Lärobok i Allmänna Historien för Folkschollärare-Seminarier; 1850, 4¾ ark 12:o. (h. 16 sk.)
GESENIUS, W. Hebreisk Grammatik, bearbetad och utgifven af *E. Rödiger*. Öfversättning från Femtonde Uppl. af *A. F. Wimmercranz*, Akad. Docent, och *A. Sundberg*, Phil. Mag.; h. 1: 40.

GIRARDIN, J. Om Gödseln, dess kemiska sammansättning och behandlingssätt, af *C. Linndén*. Med 10 Träsnitt. (h. 32 sk.)
GRUBE, A. W. Charakterskildringar ur Historien och Sagan. Öfvers. af *Gustaf Thomée*. Delen I: Tiden före Christus; h. 1: 16. Delen II: Från Christi födelse till Reformationen; h. 1: 24.
GUERICKE, H. E. F. Allmän Christlig Symbolik; i 2 Del. h. 5: 4.
HARTMAN, C. J. Handbok i Skandinaviens Flora, innefattande Sveriges och Norges Vexter, till och med Mossorna. 6:te uppl., rättad och förökad af *Carl Hartman*. (h. 4 rd.)
HECTOR, A., Färgare i Malmö, Praktisk Vägledning i Färgningskonsten; h. 24 sk.
HEGEL, G. W. Fr. Föreläsn. öfver Historiens Philosophi. Efter 2:dra Uppl. af 1840 öfversatta af *N. Ignell*, 1850; 22½ ark 12:o. (h. 2 rd.)
HJORT, P. Tysk Grammatik, till bruk både i skolan och till fortsatt eget studium. — Efter Femte Danska uppl. öfversatt och bearbetad af *Joh. Rohtlieb*, Kyrkoh. vid Tyska Förs. i Stockh. — Tredje Svenska Uppl.; 1853, 12 ark 8:o (h. 1 rd.)
HOLMBERG, J. J. Svenska Folkunderv. Hist.; 1853, 6 ark 8:o. (h. 32 sk.)
HOLMBERGSSON. Sextiosju Portrait-Teckningar till Fäderneslandets Historia; utgifna med Minnesverser af *G. Thomée*; 1850, 8:o 2 ark text och 16 Pl. (bd. 2 rd.; häft. och på ord. ppr 1: 16.)
IGNELL, N. Christendomens Hufvudläror. Populära Föreläsningar i 5 Häften; 1850, 21½ ark 12:o. (h. 2: 44.)
KÄLLSTRÖM, W. E. Bihang till C. M. Lagerhamns Geometri för Folkskollärare-Seminarier och Folkskolor. 1853, 2½ ark 8:o. (h. 16 sk.)
LENSTRÖM, C. J. Handbok i Sköna konsternas Historia efter Kugler, Ficker m. fl., med Inledning, innefattande Åsthetikens Grundbegrepp, samt fullständigt Namnregister; 1848, 18$\frac{1}{8}$ ark 12:o. (h. 2 rd.)
LIDBERG, W., Ph. Mag. Coll. Scholæ i Linköping. Geometriens Elementer. Häftet I, med 63 i texten intryckta Figurer, h. 1 rd. Häftet II, med 39 Figg., h. 1 rd. Häftet III, med 36 Figg., h. 24 sk.
LINDMAN, C. F. Elementar-Lärobok i Plan Trigonometri, föregången af en inledning till analytiska expressioners construction samt med talrika öfningsexempel (med 3 halfarksplancher), h. 1: 16.
LUNDVALL, A. T., Chronol. Repetitorium i Kyrkohist.; h. 12 sk.
Mekanikens Elementer jemte Tillägg rörande Materiella Punktens Mekanik; behandlade enligt sednast i Frankrike för undervisningen antagen plan. Med 4 Quartplancher; h. 3 rd.
MELANDER, A. Cyri Anabasis af Xenophon. Text med Anmärkningar, Charta och Ordbok; 1850, 27½ ark 8:o. (h. 2 rd.)
MICHELET, J. *Folket*. Öfversättning från Franska Originalet, utgifvet 1846; 10⅞ ark 12:o, 1847. (h. 1 rd.)
MOHL, H. v., Grunddragen af den Vegetabiliska Cellens Anatomi och Physiologi. Med 61 i texten intryckta Träsnitt; h. 1: 24.
MüLLER, J. Professor i Physik och Technologi vid Universitetet i Freyburg. Physikens Grunder. Dels Öfversättning, dels Bearbetning af *A. Wiemer*.

I: **Mechanik**; med 169 i texten intryckta figurer. (h. 1 rd.)
II, III: **Akustik** och **Optik**; med 159 fig. (h. 40 sk.)
IV, V: **Magnetism** o. **Elektricitet**; med 148 fig. (h. 44 sk.)
VI, VII: **Värmelära** o. **Meteorologi**; med 69 fig. (h. 1 rd.)

MUNCH, P. A. Forn-Svenskans (Svænsku och Gøzku) och Forn-Norskans (Norrænu) Språkbyggnad, jemte ett Bihang om den äldsta runskriften; 1849, 12½ ark 8:o. (h. 1: 40.)
NEANDER, A. Jesu Christi Lefverne, i dess historiska sammanhang och utveckling. Öfversatt af *J. C. Flodman*. (h. 3: 16.)
NEANDER, A. Anmärkningar till Jesu Christi Lefverne. Med fullständiga Register öfver Bibelcitaterna och Citaterna ur de Gamles Skrifter samt ett Sakregister; 1851, 12¾ ark 8:o. (h. 1: 16.)

NORDBLOM. Bihang I, Basclaven; 1849, 1 ark liggande 8:o. (h. 8 sk.)
NORDBLOM. Bihang III, innehållande, i Zifferskrift för Folkcholor, Första Cursens Sånger, några ur Bihanget II, åtskilliga nya samt några Morgon- och Aftonpsalmverser. (h. 8 sk.)
NYSTRÖM, C. A. Försök till Lärobok i Aritmetiken eller Sifferräkneläran. Med talrika öfningsexempel samt 4 i texten intryckta figurer och särskildt häftade Facittabeller; 1853, 11 ark 8:o. (h: 1 rd.)
NYSTRÖM, C. A. Räknelära för Fruntimmer. Förra Kursen; 1853, 5 ark 12:o. (h. 32 sk.) Sednare Cursen, 1853, 3½ ark 12:o, (h. 24 sk.)
NYSTRÖM, C. A. Solsystemet. Populär framställning för Folkskollärareseminarier och Folkskolor. Med en Planche på helt ark. (h. 8 sk.)
OTTERSTRÖM, J. Utkast till Lärobok i Aritmetiken, för skolor i allmänhet och folkskolor isynnerhet; 1849, 10 ark 8:o. (h. 44 sk.)
PALMER, H. Den Christna Trosläran och det Christliga Lifvet. Öfversatt och bearbetad af *C. W. Fahnehjelm*, Lector. (h. 24 sk.)
PRÆTORIUS, S. De Trognas Andeliga Skattkammare, hvaruti Läran om Guds Barns sanna Tro, Rättfärdighet, Salighet, Majestät, Härlighet, Christliga Lefverne och hälsosamma kors m. m., tröstrikt beskrifvas. I tvänne delar. Fjerde Uppl.; 1848; Femte Upplagan; 1850; 37 ark 8:o. (h. 1: 20, wb. 1: 36.)
RABE, G. R. Cornelius Nepos de Vita excellentium imperatorum. — Med förklarande anmärkningar och hänvisningar till Förf:s Latinska Grammatik; 1849, 9 ark 8:o. (h. 20 sk.)
RABE, G. R. Latinsk Grammatik för Skolor och Gymnasier, Andra Uppl., omarbetad och tillökt; 1849, 16½ ark 8:o. (wh. 1: 16.)
RABE, G. R. Latinsk Grammatik för Begynnare, jemte Läsebok, Ordregister och Skriföfn. Andra Uppl.; 1850, 16 ark 8:o. (wb. 1:8).
RABE, G. R. Latinsk Lärobok jemte Ordregister. (swb. 28 sk.)
RABE, G. R. Latinska Skriföfningar. — Första Häftet. Öfningsexempel, ordnade efter paragraferna i Författarens Latinska Grammatik för Skolor och Gymn., 3:dje uppl.; 1854, 9½ ark 8:o. (wb. 36.)
Register öfver Skandinaviska Florans Familjer, Slägten och Arter samt dessas Synonymer, till och med Mossornas. (h. 16 sk.)
Religion och Vetenskap. Tolf Föreläsningar om sammanhanget mellan den vetenskapliga forskningen och den christna uppenbarelsen. Från Engelskan öfversatta och till en del omarbetade af *C. F. Bergstedt*. Med en ethnographisk Språkcharta och 2 plancher; 26 ark 8:o. (h. 2 rd. 24 sk.)
SCHÖDLER, F. Naturens Bok. För Scholan och Hemmet. Complett i 5 Delar.
Första Delen: **Physik,** med 88 Figg. i Stentryck. (h. 1 rd.)
Andra Delen: **Chemi,** med 29 Figurer. (h. 44 sk.)
Tredje Delen: **Mineralogi,** med 30 Figurer. (h. 40 sk.)
Fjerde Delen: **Botanik,** med 95 Figurer. (h. 40 sk.)
Femte Delen: **Zoologi,** med 24 Figurer. (h. 44 sk.)
SJÖSTRÖM, K. F., & EHRNSTRÖM, J. F. Svensk Språklära för Nybegynnare. Andra Upplagan; 1849, 5¾ ark 8:o. (h. 16 sk.)
STRÖMBORG, N. Svensk Språklära, med afseende på Språkets historiska utveckling upptagande äfven gotiskan, fornnorskan och fornsvenskan i jemförelse med de svenska landskapsmålen. Med 2 stentryckta blad; 1852, 13¼ ark 8:o. (h. 1: 24.)
SVEDBOM, P. E. Elementarkurs i Tyska Språket, efter en ny plan utarbetad. — I. Läsebok; II. Lärobok. (compl. i 2 pb. 1 rd.)
SÄRKILAX, P. Fennomani och Skandinavism. Förra Häftet. Om Finnland och dess sednaste utveckling. h. 24 sk.
SÖDLING, C. E. Svenska Folkmelodier, för den första sångundervisningen i Scholorna. Första Häftet; 1849, 1¼ ark 8:o. (h. 12 sk.)
THEDENIUS, K. F. Svensk Skolbotanik, innefattande tvåhundra-

femtio Plancher och utförliga Beskrifningar af Svenska Växter, att begagnas vid Elementar-undervisningen i den inhemska Florans Organografi och Systemlära. I Trenne Kurser, fördelade på 12 häften, hvartdera innehållande 20 Blad Beskrifningar och 20 Plancher, à 32 sk. ocol.; à 1: 12 halfcol.; à 1: 36 helcol. på reg. ppr; à 2 rd. helcol. på medianppr.

THEDENIUS, K. FR., Linné's och Fries' Systemer; h. 8 sk.

THOMÉE, G. Geographisk Chartbok för Svenska Scholorna, lämpad efter Palmblads och Hartmans Läroböcker; 1849. Innehåller 24 colorerade chartor. (bunden 2 rd.)

THOMÉE, G. Chartbok i Physiska Geographien, efter Berghaus till Svenska Scholungdomens tjenst utgifven, 1849. Innehåller 8 chartor. (h. 32 sk.)

THOMÉE, G. Geographisk Lärobok för Elementar-Läroverket och till Sjelfstudium; 1851, 28¼ ark 8:o. (h. 2 rd.)

THOMÉE, G. Lärobok i Geographien, den Physiska och Politiska, nyare och Äldre. Till begagnande vid Elementarläroverken. Med 2 fullständiga Namnregister; 1853, 17¼ ark 12:o. (ph. 1: 16.)

THOMÉE, G. Namnregister till Förf:s Lärobok i Geographien (den Större), hvarigenom denna Lärobok derjemte kan begagnas som Geographiskt Lexicon. (h. 16 sk.)

THOMÉE, G. Supplement till Förf:s Chartbok, inneh. 7 chart. (h. 32 sk.)

THOMÉE, G. Klassiska Mythologien, eller Grekernas och Romarnes Gudasagor; 1848, 7¼ ark 12:o. (h. 32 sk.)

WELANDER, P. Anvisning till Bibelns kännedom. Med karta öfver Palestina och en del af Medelhafvets kuster samt plan af Jerusalems tempel. Andra upplagan. (h. 24 sk.)

WENNBERG, Fr. Latinska Skrif- och Läseöfningar af *C. Benecke*. Öfversättning, med hänvisningar till alla i Svenska Scholorna begagnade lat. Språkl. Förra Delen; 1852, 12 ark 12:o. (h. 1: 8.)

VIERECK, C. F. Franska Språket till dess Grammatik och Literatur. Lärobok för högre Elementar-Läroverk. Förra Delen: Språkets Grammatik. Sedn. Delen: Språkets Literatur; h. 3: 8.

WINGE, I. M. Svensk Språklära för Begynnare. (h. 28 sk.)

WINGE, I. M. Svensk Språklära för Folkscholor. (h. 12 sk.)

ÖHRLANDER, C. N., och LEFFLER, O. E. Tetraglott-Lexicon för Öfversättningar från Svenskan till Tyska, Franska och Engelska Språken, arken 1—86. (h. 7: 28.)

ÖHRLANDER, C. N. Hand-Lexicon för Öfversättningar från Svenskan till Tyska, Franska och Engelska Språken, med afseende på Läroverkens behof, arken 1—55. (h. 2: 44.)

ÖHRLANDER, C. N., och THOMÉE, G. Lärocurs i Franska Språket för unga Begynnare, innehållande Uttals- och Formlära samt efter methodisk plan inrättade Läsöfningar. (h. 1: 20.)

ÖHRLANDER, C. N. Tyska Skrif- och Läsöfningar. Förra Delen: Skrifföfningar; h. 32 sk. — Sednare Delen: Läsöfningar med Ordbok, h. 2: 16; utan Ordbok, h. 1: 32.